

eki-

evangélikus
Lelkészi
szakfolyóirat

őásztor



X. ÉVFOLYAM 9. SZÁM

1985. SZEPTEMBER

T A R T A L O M J E G Y Z É K

Lelkipásztor 1985 szeptember hó

TISZTELETBELI DOKTORUNK ELŐADÁSA

Isten egész népének felkészítése a szolgálatra 515
(D Anza Lema)

TANULMANYOK

Az úrvacsora problémája a Limai Dokumentum
összefüggésében. 524
(D.Dr. Pröhle Károly)

A félelem jellemalakító hatása és a
korrekció lehetősége. 533
(Missura Tibor)

Mit tehet az ifjúság a gyülekezeti élet
megelevenedéséért? 545
(Bödecs Barnabás)

KÖNYVSZEMLE

F Riemann: Die Kunst des Alterns. 554
(Dr Bodrog Miklós)

IGEHIRDETŐ MŰHELYE

Szth.utáni 16.vasárnap. 558
(Keveháziné Czégényi Klára)

Szth.utáni 17.vasárnap. 561
(Szebik Imre)

Szth.utáni 18.vasárnap. 564
(Tekusné Szabó Izabella)

Szth.utáni 19.vasárnap. 567
(Csizmazia Sándor)

Szth.utáni 20.vasárnap. 570
(Sárkányné Horváth Erzsébet)

Szth.utáni 21.vasárnap. 573
(Dr.Muntag Andor)

Reformáció ünnepe 576
(Sárkány Tibor)

LELKIPÁSZTOR

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Nagy István
A szerkesztés munkájában a szerkesztő bizottság vesz
rész

Szerkesztőség és kiadó hivatal: 1088 Budapest VIII .
Puskin u 12

Eng EL/11/1976

Készült az Evangélikus Teológiai Akadémia offset gépén
Eng sz.: 4335 Felelős: Dr. Nagy István

Anza Lema

Isten egész népe

Tudatában vagyok annak, hogy a világos nem mindig és nem mindenütt értik ugyanazt Isten egész népének fogalmán. Ezért szeretném, ha előljáróban tisztán látható és érthető lenne, milyen értelemben használom előadásomban e kifejezést. Két értelemben kerül majd elő. Először is a másoktól elválasztó, hagyományos értelemben a hívők közösségét - a Krisztus testét - jelenti; másrészt pedig történelmibb méreteken: minden embert magában foglal, mindazokat, akik Isten képre és hasonlatosságára teremtettek, akikért élt és meghalt a Krisztus, akiben a Szentlélek által megbékéltettek. ("...Isten volt az, aki Krisztusban megbékéltette a világot önmagával, úgyhogy nem tulajdonította nekik vétkeiket, és reánk bízta a békéltetés igéjét" II.Kor. 5:19)

Igazi értelmében az egyház férfiak és nők, fiatalok és idősek, lelkészek és laikusok egész világot átfogó közössége, közössége mindazoknak, akik tudatosan választolnak Istennek Krisztusban megszólaló hívására és akiket a szeretet és közösség kapcsol Istenhez és egymáshoz, ez Isten népének legáltalánosabb értelmezése. Ez az értelmezés az embereknek Isten által életrehívott olyan csoportjára mutat rá világosan, amelyről egy szerző így szól: "Az ekklésia, Isten népe a mennyek országa idegenben létesített tartományának tagjai."

Azt mondják, hogy az üdvösség az eljövendő életben teljesebb majd ki. Amint a Jeremiás siralmaiban olvashatjuk: Jó csendben várni az Úr szabadítására. Sir. 3:26. Ebben a világban azonban ugyanez az üdvösség annak az elrejtett életnek a titka, amely a keresztyének mindennapi, konkrét, valóságos és hétköznapi életét átjárja és értelmet ad a világon való létezésüknek anélkül azonban, hogy indokolatlanul befolyásolná az időben folyó életet; mert nem direkt módon érinti a biológiai és szellemi létezést. Az eredmény az, hogy a történetiség, a történelem kívül reked az üdvösségen. A keresztyéneket ezért úgy állítják be, hogy olyanok, akiknek az őket fenyegetően körülvevő világ közepette állandóan harcolniuk kell hitük megőrzéséért, és pedig abban az összefüggésben, hogy Krisztus a középpont, akit a keresztyének mindig igyekeznek szemük előtt tartani.

Mégis hiszem, éhogy az egyetemes egyház tagjai, bárhol legyenek is, együtt hívatnak el arra, hogy keressék az Úrnak az egész teremtésre vonatkozó akarata teljesebb megértését, s annak az alaposabb ismeretét, mit jelent a maguk és minden ember számára, legyen az férfi vagy nő, a Krisztusban való új élet: "és miután tökéletességre jutott, örök üdvösség szerzőjévé lett azok számára, akik engedelmeskednek neki." Zsid.5:9.

Ebben az összefüggésben, az üdvösség a világ bűnét a gyökerében ragadja meg. A világ a maga egészében, egyéni

és közösségi életben egyaránt a bűn megköttözöttségében ér-
tendő. Így értelmezve, az üdvösség az emberiségben magában
drasztikus változást követel - olyan változást, amely rend-
szerint akkor következik be, amikor az ember szívében vála-
szol a szabadságra és a szeretetre. Ilyenformán az egyház
(vagy Krisztus teste) az üdvösség kifejezési módja, de an-
nak nem végeredménye. Az üdvösség mozgató/hajtó erejének
igazi iránya: a keresztyén közösségből a világba. Ebben
az értelemben: "Az egyház mint koinonia, közösség, az új-
szövetségben megrajzolt egyház második eleme. Az egyház
arra rendeltetett, hogy a világ legnyitottabb társasága le-
gyen, mely bátran mondja: jöhet, aki csak akar." A keresz-
tyéneknek a világban a bűnhöz azon egyszerű oknál fogva
közük van, mert életük teljes egészében a hiten nyugszik
(vagy kellene, hogy nyugodjék); és Krisztus úgy és annyiban
él követőiben és követői által, ahogy és amennyiben kapso-
lódnak bizonyosságukkal és szolgálatukkal a világhoz. Jézus
azt mondta: "Menjete el tehát, tegyetek tanítványná minden
népet." Mt 28:19a. Az egyház egyetemes, ezért, Jézus Krisz-
tus minden helyen és minden időben élő összes tanítványát
magában foglalja - a múltban, a jelenben és a jövőben. Mert
Isten teremtése nem csupán egy múltbeli esemény, hanem sok-
kal inkább egy folyamatos valóság.

A keresztyén hit az alapját és éltetőjét a Bibliában
találja. A Biblia legelső szavai minden kétséget kizárnak
afelől, hogy minden élőknek Isten a létrehozója és semmi sem
létezik Istentől függetlenül. Isten nemcsak Teremtője, de
Fenntartója is mindannak, amit a világon alkotott. Minden
élet Isten kegyelmétől függ és a teremtésben minden ember
Isten népe.

A Biblia azonban azt is világossá teszi, hogy bár az
ember Isten képmására teremtett, nem rabszolgája Isten
akarátának, hanem szabad és felelős személy, akinek fel kell
készülnie a választásra és a döntésre. Amint Józsué követelte
népétől "...válasszátok ki még ma, hogy kit akartok szolgál-
ni... De én és az én házamnépe az URat szolgáljuk." Józs.
24:15. Ezért az egyház missziója a világ minden részében az,
hogy az evangéliumot hirdesse; meghirdesse Isten királyságát
minden népnek, mert hiszen az érettük jött létre. Más sza-
vakkal: "A keresztyén küldetés abban áll, hogy ...megismer-
tessük Isten uralmát és ugyanakkor azt az ajánlatot is, hogy
Krisztus által ebben az uralomban részesek lehetünk. Ezzel
nem azt akarjuk mondani, hogy csak ott van Isten országa,
ahol misszió van, vagy csak ott és akkor biztos az az or-
szág, amikor és ahol az a misszióval érthetővé válik. Ez-
zel ugyanis Istent a róla szóló bizonyágtételről tennénk
függővé... Isten országa mindenek felett van, és nem függ
a róla szóló emberi tanúságtételről."⁶

A hívők papsága

"Ti azonban választott nemzetiség, királyi papság, szent
nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe, hogy annak nagy
tetteit hirdessétek, aki a sötétségből az ő csodálatos vilá-
gosságára hívott el titeket, akik egykor nem az ő népe vol-

tatok, most pedig Isten népe vagytok, akik nem számíthatatok kegyelemre, most pedig kegyelmet nyertetek." I. Pt. 2:9-10.

Luther Mártonnak a hívők egyetemes papságáról szóló tanítása nem csupán a lutheranizmus általános elve lett, hanem általában véve az egész protestantizmus magáénak vallja. Ennek az állításnak két átütő erejű következménye van: kijelenti, hogy minden egyes ember közvetlenül fordulhat Istenhez mindenféle közvetítő segítség nélkül; és minden hívőt arra kötelez, hogy keresztyén testvérének szószólója legyen. A papi szolgálat lutheri értelmezése szerint a keresztyének egymás számára Krisztus-hordozókká kell lenniök. S ha valóban azok, akkor az egyház a hívők szeretettel teljes szolgáló közössége, amelyben minden egyes tag osztozik Urunk eleven missziójában. A keresztyén szolgálat ezen jellemvonása arra mutat rá, milyen Isten népének egymással való kapcsolata. Mert Krisztusban az egyes hívők élete közösségi életté alakul át, amelyben Isten népe egymástól függ és egymásért felelős.

A hívők egyetemes papságáról szóló tanításával Luther azt a gondolatot vetette már fel, hogy a középkori egyháznak a hivatalosak és a laikusok közötti megkülönböztetése nem biblikus. Azt tanította, hogy minden megkeresztelt keresztyén keresztsége erejénél fogva a hívők egyetemes papságának részese. (Papok királysága és szent nép lesztek. II. Móz. 19:6)

Megkérdezhetjük, akkor miért engedte, hogy követői között kialakuljon a hivatalos szolgálat? A választ a hivatalos szolgálattéző helyzetéről és státusáról alkotott szemléletmódjában találhatjuk. Szerinte nem a papi ruha, nem a papi funkció önmagában teszi a hivatalosakat megkülönböztetett osztállyá. Ami megkülönböztette a lelkészt vagy papot a laikus hívőtől, a hivatal, az "Amt" volt az, nem pedig az "osztály", vagy a "státus". Továbbá kitartott amellett, hogy a hivatalt ténylegesen a gyülekezet ruházza lelkipásztorra és csupán addig maradt lelkipásztor, amíg betöltötte hivatalát.

Ez az érvelés természetesen azt a tényt sem hagyta figyelmen kívül, hogy nem minden hívő nyerhet képesítést hivatal betöltésére. Ez azt sugallja, hogy az igehirdetés és szentségek kiszolgáltatásának joga nem szükségszerűen függvénye a felszentelésnek vagy az apostoli successionak. A bizonyágtétel és szolgálat joga minden megkeresztelt keresztyént megillet. Azért azonban, hogy az egyházban jó rendben menjenek a dolgok, a királyi papság közössége a papi hivatal bizonyos tagjaira bízta (...Titeket pedig az ÚR papjainak neveznek, Istenünk szolgáinak mondanak... Ézs. 61:6)

Luther Márton egy másik, egyaránt fontos tantételt terjesztett elő. Azt mondván, hogy az igaz hitből él, hatékonyan lerombolta a hierarchia lelki hatalmától való félelmet. Így ismét helyére került a megkeresztelt férfiak és asszonyok valódi keresztyén szabadsága. Sőt mi több, ez a tétel megerősítette a laikusokban azt a meggyőződést, hogy a hivatalosokkal azonos lelki adományaik és hatalmuk van. ¹²

Luther Mártonnak az volt a véleménye, hogy minden keresztyén méltó arra, hogy Isten előtt megjelenhessék másokért könyörögve és ¹³arra is, hogy egymást tanítsa az Istentől való dolgokra.

Isten népének szolgálata a világban

Isten népe a történelmet fontos és értelmes folyamatnak tekinti éppen azért, mert hiszik, hogy az élő Isten munkálkodik abban. Úgy tartják, hogy minden emberi kapcsolatban munkálkodik - szenvedésben, vereségben, bánatban, örömben és győzelemben - és mindenkor átformáló erővel. Hiszik továbbá, hogy a világgal való tervében minden egyes hívővel van célja. E nélkül a cél nélkül az élet értelmetlen lenne, irány és sors nélküli. Egy igaz és valódi keresztyén tevékenyen részt vesz valamiben, amiben a szeretet és a fontosság tudata nyilvánvalóan szükséges és el tudja mondani Pál apostollal együtt: "Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket az Isten szeretetétől, amely megjelent Jézus Krisztusban, a mi Urunkban." (Rm 8: 38-39) Életével mutatja meg Jézus iránti szeretetét, amelynek során keresi Isten akarata iránti engedelmséget minden körülmények és kapcsolatok között.

Nem elég általánosságban prédikálni és tanítani. Ha a hívők közössége teljes egészében Isten eszköze lehet arra, hogy általa a világ minden részében Isten egész népének megértést és megbékélést hozzon, érzékenynek kell lennie korunk szociális és más problémáinak széles változatára. Mert "lesz úgy, hogy az egyház Krisztus megtört teste lesz, és erőt találjon".¹⁴ A Krisztusban való új közösség, amelyet az 1977-es dar-es-salami VI. LVSZ nagygyűlés meghirdetett, legyen keresztyén közösség, amely a világban él, bár nem a világból való. Arra kell, hogy szánja magát, hogy ahol csak létezik, Isten akaratának legyen cselekvője; abban kell, hogy foglalatossá legyen, hogy Isten minden népének meghirdesse Isten királyságát. Más szavakkal, mint Krisztus testének ugyanazért a célért kell élnie, mint amelyért Krisztus, a feje, meghalt. A közösség az, amelyen keresztül a Szentlélek által Isten minden embert helyes kapcsolatba törekszik hozni önmagával, egymással és a világegyetemmel - megbékélésben.

Az egyháznak a világban végzett egyik fontos szolgálata az evangélium hirdetése. A prédikálás egyik célja, hogy a hallgatók - bárkik is legyenek és akárhonnan is jöttek - találkozhassanak Krisztussal és megértsék, mi a keresztyén hit és mit jelent az az egész életre nézve ("Azután elküldte őket, hogy hirdessék az Isten országát és gyógyítsanak..." Lk. 9:2.)

Az egyház biztonyságtévő szolgálatát a gyakorlatban evangélizációs programokon és építő szolgálaton keresztül végzi és világban való existenciális jelenlétével. Az evangélium üzenetét mindazoknak hirdeti, akik a keresztyén közösségben benne vannak, mind pedig azoknak, akik e közösség-

gen kívül állnak. Missziós programjaival a hívők közössége megkísérli szóval és tettel értelmezni Krisztusnak az üdvösségről, szeretetről és reményről szóló sajátos üzenetét az egész emberi faj számára. Missziós törekvéseiben nem ismer földrajzi vagy emberi korlátokat. Legyen az jó vagy rossz, a világban való egzisztenciális jelenléte tolmácsolja a körülötte élő embereknek, miféle intézmény is valójában.

Szükséges, hogy az egyház szolgálatában arra törekedjék, hogy a minden egyes emberrel, minden néppel tördő krisztusi kegyelmet és szeretetet juttassa el mindenkihez, bárhol is éljenek e földön. Szolgálatában a keresztyénség nagy csatládja arra kapott elhívást, hogy szolgálja az Urat a világban - nemcsak a közvetlenül mellettünk élők között, hanem a tőlünk messzire lévőkhöz is. Így lesz valósággyá az isteni kegyelem elosztó központjává az egyház, ha szolgálatát alázatosan és bűségeken végzi az emberek szükségleteinek kielégítésére".¹⁶ Még tovább megyek, szolgálatunkat úgy kell felajánlani, hogy tiszteletben tartsuk minden egyes ember emberi méltóságát. Ha a keresztyének az evangélium tanítása szellemében így törekednek minden emberrel a teljes emberséget tiszteletben tartó teljes értékű kapcsolatra a társadalomban, akkor mindenütt a világon rajtuk keresztül folytatja munkáját a Szentlélek.

Az egyház tanító hivatala felelős azért, hogy a keresztyén hit alapvető üzenetét minden hívőhöz eljuttassa és elérjen azzal minden nem-hívőt is. S ha ezt teszi, akkor csupán és egyszerűen Jézus példáját követi. Az írások elmondják, hogyan tanította az embereket, bárhol is találta őket hallásra készen - tengerparton, vagy a hegyen, vagy éppen a zsinagóga szent helyén ("...továbbment onnan, hogy tanítson és igét hirdessen a városokban." Mt. 11:1) Ugyanakkor tanítványait is tanította szóval és személyes példájával. Világos tehát, hogy Isten népe felkészítésének feladata nem tekinthető úgy, mint ami csupán a már hívők kiválasztott közösségére korlátozódik, még ha természetesen ők ennek elsődleges élvezői. Akiknek már részük van a Krisztussal való közösségben, nem tekinthetik azt monopóliumuknak, nem sajátíthatják ki Isten országát.¹⁷ Inkább az a feladatuk, hogy Isten munkatársaiként elkötelezzék magukat és hirdessék minden nép között az ő királyságát.

Az egyház negyedik fontos hivatása, hogy alkalmat teremtsen Isten imáadására. Az imáadás, istentisztelet nem korlátozódhat vasárnapokra vagy azokra a szentségekkel való élési alkalmakra, amelyeket a hitközségek vagy gyülekezetek tagjai nyilvánosan tartanak. Sok keresztyén gyakorolja istentiszteletét egyénileg, vagy más helyeken kis csoportokban és más alkalmakkor. Az istentisztelet olyan alkalom, amikor a keresztyének magasztalják Istent kegyelméért, megvallják bűneiket, elfogadják Isten bocsánatát, megerősödnek Istenbe vetett hitükben, és újra az Istenről való bizonyosságtelre és Isten szolgálatára szánják életüket és a világon élő emberek szolgálatára kötelezik el magukat.

A hívők felkészítése elhívásukra

Luther Mártonnak az egyetemes papságról szóló tanításából nagyon fontos következtetés vonandó le, nevezetesen az, hogy minden megkereszteltnek lehetősége van a papságra. Óriási ennek a tanításnak a lutheránus egyházra vonatkozatható következménye. Ha hasznosítják a bennük rejlő lehetőséget a bizonyoságtételre és szolgálatra, biztosítaniuk kell, hogy egyénileg és közösségükben, minden tagjuk teljes egészében fel legyen készítve Istentől való világba küldésre. Egy dolog, hogy az egyház tagjai felismerjék, joguk van a prédikálásra és a szentségek kiszolgáltatására. Egészen más dolog viszont, hogy erre képesek és felkészültek legyenek valójában. Az is ott van ugyanakkor egyházainkban sok helyen, hogy az egyetemes papság még nem jelenti, hogy nőket is ordináljanak. Az egyházakkal szemben megnyilvánuló nagy kihívás így nem az, hogy hiány van potenciális lelkészekben, hanem sokkal inkább abban van, hogyan legyen eleven valóság a minden hívő egyetemes papsága a gyülekezetekben. Más szavakkal szólva, az egyházaknak azzal kell számolniuk, hogy minden megkeresztelt tagjukat felkészítsék a világban szóval és tettel való hatékony bizonyoságtételre.

Nők az egyházban és a társadalomban

1977. júniusában Dar-es-Salaamban az LVSZ VI. nagygyűlése megállapította, sürgető szükség van külön fórum létrehozására, amely a nőkkel kapcsolatos sajátos kérdésekkel foglalkozik. Így jöllehet az egész egység a férfiaknak és a nőknek az egyházban és a társadalomban való teljes beilleszkedésén munkálkodik, egy alcsoport külön programokat szervez a férfiak és nők vezetői képzésére és tudatosodásuk előmozdítására.

Minden társadalomban egyaránt megállapítható tény, hogy szoros összefüggés van a vallás és az egyén közösségivé válása (szocializálódása) között. Így például a modern nyugat-európai gondolkodást nagymértékben formálta a keresztyén teológia. Hosszú időn keresztül Európában az egyház a társadalmasodási folyamatot nemcsak hogy erőteljesen befolyásolta, hanem - ami talán még fontosabb - hit- és világnézeti rendszert adott. Nyilvánvaló tehát, hogy a nyugatnak a nőkkel kapcsolatos szemléletmódja ebből a hagyományból ered; van tehát valós alapja annak a meglátásnak, hogy a nyugati keresztyén teológia adott bizonyos alapot a nőkkel szembeni mind egyházban, mind a társadalomban jelentkező diszkriminálásnak, megkülönböztetésnek.

Az egyházat a nőkkel kapcsolatos felfogása miatt mind a szervezeten belülről, mind pedig kívülről érte bírálat. Szemére vetették, hogy olyan módon beszél a nőkről, amely nem egyezik az evangélium szellemével és ellentétben áll a hívők egyetemes papságáról szóló tanítással. Bírálták az egyházat azért is, mert hogy sikeresen kizárta a nőket a férfi nemre épített intézményes hierarchia legfontosabb köréből, nevezetesen, a felszentelésből - legalábbis az elmúlt

hosszú évszázadokban. Bizonyos körökben nemcsak azzal vádolták és vádolják az egyházat, hogy a nőket alacsonyabb pozícióba, helyzetbe utalja, hanem mert ezt a helyzetet isteni igazolással kívánja alátámasztani.

Ez az egész kérdéskör még sokkal bonyolultabb a nemnyugati országokban, ahol a nemzeti, országon belül uralkodó erkölcs nem a keresztyén teológián nyugszik és ahol az egyház a társadalomban csupán elenyésző kisebbség. Ezekben az országokban a nőknek két különböző oldalról származó szemlélettel kell megküzdeniük, amelyek a hagyományból és a kialakult gyakorlatból táplálkoznak: egyik az egyház, a másik pedig a társadalom. Vannak férfiak és nők a világ különböző részeiben, akik vizsgálat, felülvizsgálat alá vonják az egyház felépítését, intézményi rendszerét, és tanításait, törekedve arra, hogy a férfiak és nők teljes értékű beépülését előmozdítsák, aminek útján mind az egyház, mind pedig a társadalom képes lesz átalakulni.

Oktatás és nevelés

Az egyház tanítói hivatásának legfőbb célja az, hogy az embereket hozzásegítsék Isten üdvösségről szóló üzenetének, akaratának és velük szembeni elvárásának tudatos elfogadásához, és ahhoz, hogy növekedjenek ismeretében és az iránta való elkötelezettségben s ezáltal az egyházban és a társadalomban felelős szolgálói lehessenek. Azt is célozza ez, hogy Isten népe növekedhessen a Jézus Krisztusban nyilvánvalóvá lett megmentő szeretetben és a Szentlélek bennünk végzett munkája nyomán hittel és szeretettel válaszoljunk.

Magának a tanulásnak a folyamata ugyanaz akár keresztyén, akár általános oktatásról van szó. A kapcsolatok rendszere és az emberi kölcsönhatások is nagyon hasonlóak lehetnek mindkét esetben. A keresztyén nevelés tekintetében mégis vannak bizonyos megkülönböztető feltételek. Először is, az embereket Istenhez való kapcsolatukban látja, vagy kellene, hogy lássa. Másodsor, a keresztyén nevelés oktatás-tanulásában mind a tanulás tárgya, mind pedig a személyes hozzáállás tekintetében keresztyén tartalom van. Harmadszor, a keresztyén oktatás-nevelés Isten és ember Krisztusban megvalósuló kapcsolatára törekszik összpontosítani. Negyedszer, a hívők közösségén, a gyülekezeten alapszik. Ezáltal a keresztyén tanulás nem egyszerűen emberi folyamat Isten mindenkor cselekvő abban Szentlelke által, amely hatalmába keríti, megmenti és megszenteli a hívőt.

Összefoglaló következtetés

Összefoglalásképpen végül szeretnék rámutatni egy általános téves felfogásra. Isten népének felkészítését gyakorlata egyirányú menetnek tekintik. A lelkész és tanító a vezető, a koordinátorok, a szakemberek, akiknek a feladata a felkészítés, a többiek pedig a felkészítendőek. Az újszövetségek azonban más a szemléletmódja: Isten népe úgy készül fel, hogy egymással tevékeny kapcsolatban él, megosztják

egymással a Krisztustól kapott sok ajándékot és talentu-
mot. Isten egész népének felkészítése tehát olyan folyamat,
amelyben minden keresztyén részt vállalóan ad és kap is egy-
szerre. Miután erről van szó, a nagygyűlés határozata min-
den egyházat és gyülekezetet arra bátorít, hogy ragadjon meg
minden lehetséges alkalmat e tevékeny kapcsolat erősítésére,
a kölcsönös építésre, tagjai körében.

Az egyháznak olyannak kellene lennie, amelyben közös-
ségre találunk mind, akik, minthogy meg vannak váltva, kere-
sik a Krisztusban való új életet. Olyan közösségnek kellene
lennie, amely arról az egészséges kapcsolatról tanúskodik,
amely a keresztyéneket egymáshoz köti. Ahol és amikor a ta-
gok egymáshoz való kapcsolatát a részvállalás, az alázat, a
szeretet, a tanúság és szolgálat eleven valódisága jellemzi,
ott és akkor Isten népének ez a közössége megváltó közösség
lehet a világban.

Fordította: Urbán Eszter

HIVATKOZÁSOK

1. Alan Walker, The Whole Gospel for the Whole World, Abing-
don Press, New York, MCMLVII, 77.lp.
2. José Comblin, The Meaning of Mission, Orbis Books, New
York, 1977, 61.lp.
3. Walker, mint fent. 77.lp.
4. Rose Mathew McCormick, The Global Mission of God's People,
Maryknoll, New York, 1967, 73.lp.
5. Max Warren, The Christian Mission, SCM Press Ltd., London,
1951, 115.lp.
6. R.K. Orchard, Missions in a Time of Testing, Lutterworth,
1964, 73.lp.
7. Joseph C. McLelland, The Reformation and Its Significance
Today, The Westminster Press, Phila-
delphia, MCMLXII, 134.lp.
8. H.A. Wittenbach, Missionaries Are Our Business, 6 Salis-
bury Sq., London, 1963, 2.lp.
9. Kevin McNamara, "Go Make Disciples" in The Church in
Mission, Geoffrey Chapman, London, 1969,
25.lp.
10. Ernest S. Crosby, Reformation and the Reformers, Drukke-
rij Holland N.V., Amsterdam, 1963, 30.lp.
11. Jaroslav Pelikan, LUTHER'S WORKS: Luther the Expositor,
Concordia Publishing House, St. Louis,
1959, 245.lp.
12. G.W.H. Lampe (ed.), The Doctrine of Justification by
Faith, A.R. Mowbray and Co. Ltd.,
London, 1954, 39.lp.
13. Martin E. Lehmann (ed.), LUTHER'S WORKS: Word and Sacra-
ment, Fortress Press, Philadel-
phia, vol. 38, 1971, 187-188.lp.
14. Karl Barth, The Humanity of God, John Knox Press, 1966,
81.lp.
15. Walker, mint fent. 84.lp.

16. Ibid. 79.lp.
17. Comblin, mint fent. 29.lp.
18. Donald A. McGavran (ed.), Crucial Issues in Missions Tomorrow, Moody Press, Chicago, 1972, 83.lp.

(Az előadást D. Anza Lema, az Evangélikus Teológiai Akadémia tiszteletbeli doktora készítette.)

AZ ÚRVACSORA PROBLÉMÁJA A LIMAI DOKUMENTUM ÖSSZEFÜGGÉSÉBEN

Nyugat-magyarországi és burgenlandi evangélikus lelkészek első találkozásán Szombathelyen 1985. május 2-án elhangzott előadás.

Hogy jól felfoghassuk témánk értelmét és jelentőségét, témánk mindkét részét: az úrvacsora problémáját és a Limai Dokumentumot s z á z a d u n k ö k u m e n i k u s m o z g a l m á n a k nagy folyamatába kell beleállítanunk.

Az első kísérlet annak a közösnek a megfogalmazására, amely minden keresztyént összeköt, a Keresztyén Ifjúsági Egyesület /KIE-YMCA-CVJM/ alapelvi nyilatkozata volt: az 1855. évi ún. Párizsi Bázis, amely néhány kiegészítéssel és változtatással az ökumenikus mozgalmak alapelvévé lett. Kimondja: az ökumenikus mozgalom össze akarja fogni mindazokat, "akik Jézus Krisztust a Szentírás szerint Istenüknek és Megváltójuknak fogadják el, és hitükben s életükben tanítványai akarnak lenni". Ez a formulázás krisztocentrikus és ökumenikus nyitottságú. A későbbi kiegészítésekkel pontosabbá, de szűkebbé is lett. Az anglikán egyház Harmadik Lambeth Konferenciáján 1888-ban fogadták el a híres "Lambeth Quadrilateral"-t, a dogmatikai "négyzöget" az egyházegyesítés alapjául: 1. a teljes Szentírást, 2. az ógyházi hitvallásokat, 3. a szentségeket és 4. a történeti epizkopátust. Az anglikán-epizkopális egyház tartja is magát ezekhez az alapelvekhez az ökömenében. Az első ökumenikus konferenciát, az Edinburghban 1910-ben rendezett missziói világkonferenciát is ez tartotta vissza attól, hogy a hit és a tanítás kérdéseit napirendre tűzze, mert ezeknek tárgyalása kilátástalannak tűnt. Viszont éppen ez a konferencia adott ösztönzést Charles Brent anglikán-epizkopális püspöknek arra, hogy elindítsa a hit és egyházszervezeti ökumenikus mozgalmat, amelynek első világkonferenciája 1927-ben Lausanne-ben jött össze, ahol azonban Brent püspök váratlanul meghalt.

A hit és egyházszervezeti mozgalom 55 évi teológiai fázisainak első kézzel fogható gyümölcse van most előttünk az 1982. évi Limai Dokumentumban. Az 1855. évi rövid párizsi egysegformula 50 oldalas limai szöveggé nőtt, amely még nem is egyetértésről, hanem csak teológiai közeledésről, konvergenciáról szól. Az eufórikus ökumenikus hangulat az irat elfogadásakor Limában mégsem volt alaptalan. A limai irat nem éppen csak egy a megszámlálhatatlanul sok dokumentum között. Új s z a k a s z t j e l e z a keresztyénség egységtörekvéseiben. Ökumenikus jelentőségéről és horderejéről tanuskodik az az áttekinthetetlen és széleskörű visszhang és irodalom is, amelyet minden kritika mellett kiváltott. Az egyházak most az előtt a feladat előtt állnak, hogy ezt a kihívást feldolgozzák. Ha ezt megkíséreljük, akkor különböző szempontok szerint újra végig kell gondolnunk a hosszú utat Lausanne-től Limáig, mert csak ezen a történeti háttéren válnak ennek a dokumentumnak teológiailag sokszor rejtjelezett formulázásai áttetszővé és érthetővé.

Vegyük először a z e g y s é g k é r d é s é t . Az Egyházak Világtanácsának megalakulása után a z e g y - h á z " l é n y e g i e g y s é g e " állt homloktérbe. L u n d b a n 1 9 5 2 - b e n kijelentették: az a feladat, "hogy Krisztus egyházának lényegi egységét proklamálják, és arra figyelmeztessék az ökumenikus tanácsot és az egyházakat, hogy kötelesek ezt az egységet manifesztálni" Az egyház Krisztusban adott és lényegi egységének proklamálása valóban lényeges tartalma az evangéliumnak: egy az Úr és egy az egyház, ahogyan ezt a reformáció is hangsúlyozza. De hogyan lehet ezt az egységet "manifesztálni", nyilvánvalóvá tenni? N a i r o b i b a n 1 9 7 5 - b e n jelentkezik azután először az EVT alapszabályában az a kijelentés, hogy feladata: "hogy az egyházakat felhívja a l á t h a t ó e g y s é g r e , m i n t c é l r a , az egy hitben és az egy eucharisztikus közösségben".

A l á t h a t ó e g y s é g r e t ö r e k v é s evangélikus keresztyének számára elsőre idegenszerűen hathat, mert a látható egység a római vagy az ortodox egyház hierarchikus szervezetének analógiája szerint érthető, amint-hogy valóban így is értik. Ezzel szemben joggal hangsúlyozzuk Lutherrel együtt, hogy az egyház - mint az Ura is - rejtve van, mert a világban elszórtan él, és mert nem is azonosítható külső szervezetével. "L a t e t e c c l e s i a , l a t e n t s a n c t i " - mondja Luther Erasmusnak -, "rejtve van az egyház, rejtve a szentek" /De servo arbitrio, 1525, WA 18,652/. Luther is tudja és hangsúlyozza is, hogy a rejtett egyház bizonyos pontokon megjelenik, tehát "láthatóvá" válik, amikor egy közösségben Jézus parancsa szerint hirdetik az evangéliumot és szolgáltatják ki a szentségeket, ahogyan ezt az Ágostai Hitvallás is tanítja /7. cikk/. Éppen ezért alapvető és lényeges az egyház egysége szempontjából a konszenzus az evangéliumról és a szentségekről. Ebben az értelemben elfogadható volna a látható egység fogalma, jóllehet figyelemre méltó, hogy a Lutheránus Világszövetség B u d a - p e s t 1 9 8 4 - b e n "Az egység mint cél" című nyilatkozatában ezt a kifejezést - tudatosan vagy öntudatlanul? - mellőzi, és a z " i g a z i " e g y s é g r ő l beszél. A Limai Dokumentum azonban a látható egységet tűzi ki célul. A probléma tehát fennáll.

További kérdés: hogyan értelmezendő a l á t h a t ó e g y s é g h e z s z ű k s é g e s k o n s z e n z u s ? Az EVT N a i r o b i b a n 1 9 7 5 - b e n célnak tekinteti "a látható egységet az egy hitben és az egy eucharisztikus közösségben". Ezzel tehát kiemeli az eucharisztikus közösség páratlan jelentőségét az egyház egysége szempontjából. A további tárgyalások során azonban a tárgy belső logikájának megfelelően a keresztség és az egyházi hivatal jelentőségére is kiterjed a figyelem anélkül, hogy az eucharisztia páratlan jelentőségét kétségbe vonnák. Ebben az értelemben szerepel jelenleg is ez a h á r o m s á g - k e r e s z t s é g , e u c h a r i s z t i a , e g y h á z i h i v a t a l - a Limai Dokumentumban. A továbbiak során azonban bebizonyoso-

dott, hogy az egy hit kérdése nem kevésbé lényeges az egyház egysége szempontjából. Kitűnt, hogy az aucharisztia érvényességének elismerése függ az egyházi hivatal elismerésétől, és viszont az egyházi hivatal elismerése lényegileg az igazhitűség elismerésétől függ. A Limai Dokumentum ezzel nehéz kérdés elé állítja az egyházakat. Mert az egy hit mai megszövegezése, amelyet most "az egy apostoli hitként" értelmeznek, még nem történt meg, bár ez szerepel a hit és egyházszervezeti bizottság legközelebbi programján. Akkor azonban van-e értelme már most a Limai Dokumentum elfogadásáról tárgyalni?

Ezt a kérdést Limában azzal próbálták enyhíteni, hogy a dokumentum megállapításait többé nem "konszenzus szövegeknek", hanem "konvergencia szövegeknek", ill. "konvergencia megállapításoknak" nevezték. 'convergence texts, convergence statements, Konvergenztexte, Konvergenzerklärungen/. Ez szerényebben hangzik, de a dokumentum rangértékének kérdése és következésképpen elfogadásának kérdése ezzel nem egyszerűsödött, hanem inkább bizonytalanná vált.^{x)} Mert mit jelent a konvergencia megállapítása? Az egyetértés egyelőre elért mértékét, vagy korlátozott konszenzust? Ha így van, akkor mit kellene elérni ennek a szövegnek az elfogadásával? A kölcsönös elismerés és egyházi közösség egy bizonyos mértékét, miközben nyitva marad, hogy az egyes egyházak milyen messze akarnak elmenni ebben a Limai Dokumentum alapján? Ezek tehát nyitott kérdések.

Ez a nyitottság bizonyára hozzátartozik az egyházi egységének konciliáris-zsinati értelmezéséhez, amely a Limai Dokumentum háttérül is szolgál. De mit jelent az egyházak "konciliáris közössége"? Ez az EVT programjában először 1968-ban Uppsala-ban jelenik meg, további teológiai munka után pedig a nairobi nagygyűlés 1975-ben fogadta el az 1973. évi salamancai konzultáció meghatározását. Ebben ezt olvassuk: "Az egy egyházat helyi egyházak /local churches/ konciliáris közösségeként kell értelmezni, amelyek a maguk részéről ténylegesen egyesültek. Ebben a konciliáris közösségben minden egyes helyi egyháznak a többiekkel együtt megvan a teljes katolicitása. Ugyanazt a hitet vallják, és ezért a többit Krisztus ugyanazon egyháza tagjainak ismerik el, mint amelyeket ugyanaz a Lélek vezet. Összetartoznak, mivel ugyanabban a keresettségben részesültek, és ugyanabban az úrvacsorában vesznek részt. Kölcsönösen elismerik egyháztagjaikat és egyházi hivatalaikat. Egyek abban a közös megbizatusukban, hogy bizonyoságot tegyenek Krisztus evangéliumáról igehirdetésükben és szolgálataukban a világ előtt. Ennek érdekében tehát mindegyik egyház törekszik arra, hogy meglévő és új kapcsolatait építse testvéregyházai irányában, és ezeket a kapcsolatokat kifejezésre juttassa konciliáris összejöveteleken, valahányszor ezt a közös megbizatusuk teljesítése megköveteli." Nagyon lényeges a konciliáris egységnek ezt a meghatározását emlékezetben tartani a Limai Dokumentum megvitatása közben. Mert a tulajdonképpeni cél nem a Limai Dokumentum elfogadása, hanem a z

egyházak igazi egyházként való kölcsönös elismerése az egyházi közösség, ill. a konciliáris egység helyreállítása érdekében.

Az egyház, ill. az egyházak konciliáris egységének ez a koncepciója alkalmas abból a szempontból, hogy a kölcsönös elismerés révén nyitva tartsa az egységet felé tartó folyamat lehetőségét, amely közben az egyházak egyre inkább közelednek egymáshoz, egymást jobban megismerik, és egymást Krisztus egyháza részének elismerik anélkül, hogy identitásukat feladnák. Ezzel a koncepcióval összefüggésben a Limai Dokumentum átmeneti, ideiglenes jellege ellenére - lényeges szolgálatokat tehet, mert lehetőséget ad arra, hogy az egyházak dialogikus-konciliáris folyamatban közeledjenek egymáshoz, és előbb fenntartással, aztán egyre teljesebben elismerjék egymást, végül pedig egyházi közösségre lépjenek egymással.

Megemlítem még, hogy a Lutheránus Világszövetség 1977-ben a konciliáris egységhez előbb alternatívaként, későbbi értelmezés szerint kiegészítésként "az egység a megbékélt sokféleségben" koncepciót állította. A kölcsönös megbékélés, a kölcsönös helyreigazítás, a kölcsönös gazdagítás a sokféleségben azonban olyan motívumok, amelyek a konciliáris közösségnek is szükségszerű velejárói. Ezért ennek az alternatívának bevezetése lényegileg nem vitte előre az ökumenikus dialógust.

Az eddig elmondottakat figyelembe kell vennünk, ha a Limai Dokumentumot a maga egészében, és a mostani alkalommal az eucharisztiairól szóló középső részét helyesen akarjuk értelmezni és tárgyalni. Eközben három szempontot szeretnénk egymással szoros összefüggésben alkalmazni. 1. Mit lehet vagy kell tennünk ebből a dokumentumból? 2. Hol szabad vagy kell a mi evangélikus felismeréseinket hangsúlyozni. 3. Hol megy túl ez a dokumentum az egyház egységéhez szükséges egyetértés, a "ne cse es t" határán, vagy esetleg hol marad el mögötte?

Azzal a fenntartással, hogy itt csak saját véleményemet mondom, amelyet nem szeretnék véglegesnek tekinteni, és hogy egyházunk állásfoglalása még nem történt meg, mégis jó lelkiismerettel mondhatom, hogy a dokumentum eucharisztiairól szóló része az evangélikus egyház számára általában elfogadható, és hogy az egyházként való kölcsönös elismerés lehetséges volna a szöveg elismerése esetén, ahol és amikor a szöveget ilyen általánosan - részletkérdésekre nem tekintve - elfogadják.

Azt hiszem, egyetérthetünk abban, hogy az eucharisztia eredete Krisztusra megy vissza. Ezt ugyan a Limai Dokumentum számunkra kissé szokatlanul szövegezi meg: "Az eucharisztia mindenekelőtt annak az adománynak a szentsége, amelyet Isten nekünk Krisztusban a Szentlélek ereje által ajándékoz" /E.2/. Átüt ezen a szövegezésen az az ortodox hajlam, hogy mindent trinitáriusan formulázzanak. Közvetlenebbül szól hozzánk, amikor ezt olvas-

suk: "Krisztus az, aki erre az étkezésre meghív, és azt vezet /szó szerint: elnököl: presides - vorsteht/". /E.29/ Megszoktuk, hogy hangsúlyozzuk a jézusi szereztetést, mégpedig nem ok nélkül, de a dokumentumból éppen ez hiányzik. "Az eucharisztia szereztetése" címe alatt egyszerűen ez áll: "Az egyház az eucharisztiaát az Úrtól jövő adományként fogadja el" /E.1/. Talán a történet-kritikai problémákra való tekintettel fogalmaztak így?

Másrészt ugyanebben a szakaszban /E.1/ J é z u s m á s é t k e z é s e i t , a tömeg megvendéglését, a páskavacsorát és az eljövendő világ örömlakomáját egészen kritikátlanul állítják párhuzamba Jézus utolsó vacsorájával, és ezeket felhasználják az úrvacsora értelmezésére. Az ilyen értelmezés vitatható, lehet nagyon érdekes, de nem tehető a konszenzus feltételévé. Az utolsó vacsoráról szóló tudósítások nem hagynak kétséget az iránt, hogy ott v a l a m i k ü l ö n l e g e s , ö s s z e h a s o n l í t h a t a t l a n d o l o g t ö r t é n t . Pál is hangsúlyozza ezt a különbséget ellentétben a korinthusi gyülekezettel /1Kor 11, 17-34/. Hasonló megítélés alá esik "a Bárány menyegzői lakomájának előrevételezése" is. A szöveg Jel 19, 9-re hivatkozik. Ez azonban éppen arról szól, ami még nincs itt! A szinoptikusok arról tudósítanak, hogy Jézus azt mondja: a páskalakomát nem eszi többé, az új világ lakomáját pedig még nem, de ennek előrevételezéséről egyetlen szó sem esik /Mt 27, 27/. Pál is óv attól, hogy úgy tegyenek a keresztyének, mintha már itt volna a végső győzelem, az eljövendő idő. Az eucharisztia éppen a k ü z d ő e g y h á z ú r v a c s o r á j a egészen és csakis ebben a világban.

Ez az elhatárolás egyáltalában nem jelenti azt, hogy az eucharisztia h á l a a d á s é s d i c s é r ő é n e k l é s nélkül történhet. A nagy hálaadó imádság benne van a mi agendánkban is, és dicséretet éneklünk a kommunió előtt, alatt és után. Az a fejlődés, amely az eucharisziából tiszta gyászistentiszteletet csinált, biztosan téves volt, és a Limai Dokumentumnak biztosan igaza van, amikor a hála és a dicséret mellett kardoskodik. Ez nemcsak bibliai, hanem megfelel L u t h e r felfogásának is, aki ezt írja: "Ha a /Jézus Krisztusban nyert bűnbocsánat/ hite rendben van, akkor a szívnek ettől a testámentumtól /amelyet Jézus az utolsó vacsorán szerzett/ meg kell telnie örömmel és Isten szeretetében át kell forrósodnia és meg kell olvadnia. Ebből adódik azután a dicséret és hálaadás tele szívvel. Erről nevezik a misét görögül "eucharisztianak", vagyis hálaadásnak, minthogy Istent ilyen vigasztaló, gazdag és üdvösséges testámentumért dicsérjük és neki hátat adunk, ahogyan hálálkodik, dicsér és boldog, akire egy jó barátja ezer vagy még több aranyat hagyott" /A jócselekedetéről, 1520. WA 6, 23k/. Egy megjegyzés: az "eucharisztia" elnevezés nálunk /még/ nem honosodott meg: római katolikusnak hangzik, mert talán azért is, mert az 1937. évi eucharisztikus kongresszus alkalmával tűnt fel először. Egyébként pedig a szóhasználatban az úrvacsorától az eucharisztia felé hajlás t e o l ó g i a i t a r t a l m i h a n g s ú l y e l t o l ó d á s t i s s e j t e t , ami kérdéses.

A terminológiánál is lényegesebb megfigyelni, mivel okolja meg Luther az eucharisztikus örömet, dicséretet és hálaadást a Krisztusban kapott bűnbocsánattal! A dokumentumban azonban éppen ez szenved rövideséget. Mindössze egy fél mondat utal rá /E.2/. Az eucharisztia javasolt liturgiájában szerepel a bűnbánat és a bűnbocsánat címszó, közelebbi tartalmi meghatározás nélkül /E. 27/. Fel kell figyelni erre, mert terjed az a nézet, mintha a bűnbánat és a bűnvallás ellentétes volna az eucharisztikus dicsérettel, hálaadással és örömmel. Az igazság azonban éppen az ellenkezője: a kettő szorosan összetartozik! Találkozásunk Jézussal mindig emlékeztet arra, hogy bűnösök vagyunk. Az úrvacsorában is! A vele való találkozás azonban mindig bűnbocsánat is, nemcsak szóval, hanem magával azzal a ténnyel, hogy elfogad minket. Azért hangzik fel a dicséret és hálaadás az eucharisztiaiban, mert benne a bűnbánó átéli a bűnbocsánat örömeit. De nem csak ott. Ezt megtanulhatjuk Luthertől, aki az egész világban látja Isten bűnbocsátó kegyelmének jeleit. Szerinte az is jelle Isten bűnbocsánatának, hogy élünk, és hogy élvezhetjük a földi javakat "minden érdemünk nélkül", mert bűnösök vagyunk. Lásd az első hitágazatnak és a Miatyánk negyedik kérésének magyarázatát! Az öröm és hálaadás ilyen indokolása lehet éppen a mi evangélikus feladatunk. Helyes tehát, hogy méltatlanságunk tudatában Istent minden ajándékáért dicsérjük a nagy hálaadó imádságban is. A bűnbánati-bűnbocsánati tartalom nélkül azonban az eucharisztia világi örömlakomává válfajulhat. Neves német teológusok nem ok nélkül emeltek óvat az ellen, hogy az úrvacsorát világi lakomává tegyék /epd 237/9.Dez. 1983/. Ez nem a Limai Dokumentum ellen szól, de azt is kiegészítheti.

A bűnbocsánat hangsúlyozása mélyebben megalapozhatná a Limai Dokumentumnak azt a jelentős mondanivalóját is, hogy a szeretet által "a világbán a békéltetés szolgáivá" kell lennünk. /E.10/. "Az eucharisztikus ünneplés megbékélést és közösséget követel meg mindazok között, akik testvéreknek tekintendők Isten egyetlen családjában, és állandó kihívást jelent megfelelő kapcsolat keresésére a társadalmi, gazdasági és politikai életben /Mt 5, 23k; 1Kor 10, 16k; 11, 20-22; Gal 3,23/. Radikális kihívást jelent mindennemű igazságtalanság, rasszizmus, megkülönböztetés és szabadságmegvonás ellen, amikor részeseidünk Krisztus testében és vérében." /E.20; v.ö. E.24/ A Limai Dokumentum ezt a kihívását világméretű diakóniára mi is hálásan igeneljük, két megjegyzéssel: 1. Ennek a diakóniai magatartásnak éppen a bűnbocsánat és a megtapasztalt megbékélés az alapja. 2. Az indítást erre nem csak az eucharishtiából, hanem az ige hirdetéséből is kapjuk.

Az itt jelentkező problémát már mások is többször szóvá tették: azt, hogy hogyan viszonylik az ige az eucharisztiaéhoz ebben a dokumentumban. Az ígét valóban többször említi, de most az igehirde-

tésről, a prédikációról van szó. Az eucharisztia kiemelése feltétlenül jogos a nagyon elterjedt elhanyagolásával szemben, de a prédikáció mégiscsak egy kissé háttérbe kerül a dokumentumban. Szeretnék emlékeztetni Luther Schmalkaldeni Cikkeire, amikor ezt mondja: az evangélium "nem csak egyféleképpen ad tanácsot és segítséget a bűnrel szemben, mert Isten gazdag a kegyelmében: először az élőszóbeli ige által, amelyben bűnbocsánat hirdetik az egész világ felé; másodsor a keresztség által; harmadszor az oltári szentség által; negyedszer a kulcsok hatalmával és permutuum colloquium et consolationem fratrum Matth.18: Ubi duo fuerint congregati etc." - magyarul: "... a testvérek beszélgetése és kölcsönös vigasztalása által is, Mt 18, 28: Ahol ketten összejönnek stb." (Schm.C.III/4). Vagyis Luther hangsúlyozza - mégpedig nem ok nélkül -, hogy Krisztus az evangélium mind a négy formájánál jelen van és cselekszik de külön-böző módon. Az élőszóbeli igénél jelen van mindazok számára, akik prédikálnak /! / és azt hallgatják. A keresztségben egészen személyesen a keresztelendő számára van jelen. Az úrvacsorában a gyülekezet számára van jelen, amikor önmagát megosztja és kiosztja, és ezzel testének tagjait önmagával és egymással egyesíti. A testvéri beszélgetésben a megmentett és egymást mentő bűnösök közösségének áldásait közvetlenül közli és tapasztaltatja meg. Az evangéliumnak és a megdicsőült Úr jelenlétének egyik formája sem jelentéktelenebb vagy nélküliözhetetlenebb a másikonál.

Positíven kell értékelnünk, hogy a Limai Dokumentum a megdicsőült Úr valóságos szentségi jelenlétét az úrvacsorában egyértelműen kijelenti /E.28/, anélkül, hogy ezt leszűkítené az istentisztelet egyetlen aktusára. Megemlíti Jézus aktív jelenlétét is: "Az eucharisztikus ünnepelésben Krisztus gyűjti, tanítja és táplálja az egyházat" /E.29/. Ő az, aki a szolgáló közösséget építi /E.29/. Az a gyanú, amit már többször jeleztek, hogy Jézust a dokumentum inkább passzívnek mutatja a, mégis jogosnak látszik. A gyülekezet anamnézise, amely Jézus egyszeri áldozatát megjeleníti, és az apiklézis, amely a Szentlelket hívja segítségül, hogy a közösséget megvalósítsa, valóban erősíti ezt a benyomást. Max Thuria, az egyik fő szövegező autentikus szövegmagyarázata szintén ezt a benyomást igazolja: "A keresztyének szilárdan hiszik, hogy az eucharisztia - Krisztus igéjének és a Szentléleknek gyümölcse - építi az egyházat, új élettel tölti meg a hívők közösségét, új világot teremt, és hirdeti Isten eljövendő országát. Eucharisztia és egyház egyetlen valóság Istenben. Ezért egyedül az élő keresztyén gyülekezet, amely szerves kapcsolatban van Krisztussal és az apostolokkal, ünneplheti ezt az alapvető aktust, amely indokolása és alapja létének. Ezért minden keresztyénnek tudatosítania kell magában, hogy az eucharisztia és az egyház apostoli hivatala szorosan összetartoznak. Ha Krisztus és az apostolok elnökölnek /vorstehen/ a Szentlélek

által ordinált hivatal formájában, csak akkor lesz az eucharisztia a térben és időben kiterjedt egyház, vagyis az igazán univerzális egyház egységének szentségévé" /Wie steht es mit der Ökumene? Oek.Rschau, 1983/4:412k/. Itt is az egyház, ill. az ordinált hivatal, az ordinált személy tűnik az eucharisztia cselekvő alanyának, ahogyan többnyire a Limai Dokumentumban is. A megdicsőült Úr és az egyház, ill. a szol-gálatot teljesítő ordinált személy cselekvését természetesen nem kell feltétlenül egymást kizáró alternatívának tekinteni. Jézus szolgálatába veheti az egyházat és a hivatal viselőjét. De éppen ennek a direkt kijelentését hiányoljuk, ami pedig a Második Vatikáni Zsinatnak a liturgiáról és az egyházzal szol-gó dokumentumaiban gyakran és kifejezetten megtörténik. Közöl-fekvő tehát az a gyanú, hogy itt a háttérből a z á l d o - z a t k é p z e t h a t á s a érvényesül, amely szerint az átlényegült kenyérben és borban Jézus feláldozása történik, mégpedig a pap által. Pedig az Újtestamentumban, pl. különö- sen a Zsidókhoz írt levélben mindig arról van szó, hogy Jézus önmagát áldozza fel vagy adja oda. Az úrvacsorában is Jézus az, aki önmagát feláldozza és szétosztja.

Minél inkább végiggondoljuk ezt, annál fontosabbnak tűnik számunkra, hogy az evangéliumnak mind a négy formájánál, de különösen az úrvacsoránál felismerjük és valljuk, hogy a fel-támadt és élő Úr aktívan jelen. Nem csak C h r i s t u s p r a e s e n s -ről, cselekvően jelenlevő Krisztusról, hanem C h r i s t u s o p e r a n s -ról vagy a c t u o s u s -ról, cselekvően jelenlevő Krisztusról kellene beszélnünk. Ez azt je-lenti, hogy a k o m m u n i ó b a n ő v é g z i a z e g y h á z e g y e s í t é s é t , a z ö k u m e n i - k u s m u n k á t . Innen kellene egyrészt az egyház eg-ységének fogalmát, másrészt a kommunió jelentőségét újra végig-gondolnunk.

Ha megértjük, hogy az élő Úr állandóan tevékenykedik az egyház egyesítésén, akkor felismerjük, hogy a z e g y - s é g o l y a n p l á t ó n i i d e a , amely a filo-zófiából jött át a teológiába, amely azonban az egyház való-ságát sohasem fedheti. A valóság az, hogy Jézus, de nem csak Jézus tevékenykedik. Vannak más erők és mozgások is, amelyek Krisztus egyházában szakadást okoznak, a hívőket elvakítják, egymás ellen hangolják és elszélesztik. Jézus pedig gyűjti, megvilágosítja és megtartja őket a hitben a Szentlélek által, ahogyan ezt Luthertől is megtanulhatjuk a Kiskátéban. Az egy-ház egysége mint állapot nem volt, nincs és nem lesz. Az egy-ház vagy á l l a n d ó m o z g á s b a n é l a s z é t - s z ó r t s á g b ó l a g y ű l e k e z é s f e l é J é z u s k ö r ű l , vagy nem él. Ez az egyház valósága.

Innen esik új fény az e u c h a r i s z t i á n a k m i n t k o m m u n i ó n a k e g y e s í t ő j e l e n - t ő s é g é r e . Jézus egyesít - ahogyan az 1957. évi min-neapolisi nagygyűlés témája is szólt. Ez jelenti és megkövete-li a k o m m u n i ó n y i t á s á t a f e l t á - m a d t Ú r g y ű j t ő é s e g y e s í t ő m u n - k á j a s z á m á r a . E teológiai logika szerint a közös

kommuniót - milyen tautológia! - nem a szükségszerűen állandó és végnélküli egységtörekvések végére kellene hagyni, hanem ennek eszközevé és alapjává kellene tenni.

Befejezésül még egy megjegyzés **ö k u m e n i k u s t a p a s z t a l a t a i n k a m b i v a l e n c i á j á r ó l**. Amikor testvéri beszélgetésekben és imádságban "per mutuum colloquium et consolationem" - mint Luther mondja - más felekezeti hívőkkel együtt vagyunk, akkor közvetlenül éljük át: Jézus egyesített minket! Amikor ezután elválunk, a különbségek legyőzhetetlennek látszanak. A Limai Dokumentum nagy teológiai teljesítmény, de a fáradságosan kidolgozott szövegeken alig világít át a z **ö k u m e n i k u s é l m é n y**. Nem szakembert alig tud lelkesíteni. Viszont a liturgia közben az interkommuniónál Limában 1982-ben és Vancouverben 1983-ban sokkal inkább át lehetett élni az ökumenét. Annyira, hogy Vancouverben "eucharisztikus vízióról" beszéltek, amely átöleli az egyházat és a világot, a múltat, a jelent és a jövőt. Csak egy fölött tekintettek el a lelkesedők: a kommunió sem Limában, sem Vancouverben nem egyesítette a résztvevőket. A keresztényiség többségének képviselői nem vettek részt benne. A z **e u c h a r i s z t i a a z e g y h á z i s z a k a d á s j e l e , n e m a z e g y s é g é !** Meg vagyok róla győződve: az evangélikus reformáció elkötelező öröksége a kommunió nyitása, mert benne van adva legvilágosabban az a felismerés, hogy az eucharisztia igazi lényege szerint úrvacsora: tiszta evangélium, mert az **ú r v a c s o r á j a é s m ű v e**. És ebből következik az evangélikus egyháznak az az ökumenikus elkötelezettsége, hogy a **n y i t o t t ú r v a c s o r á v a l k i h í v j a a z ö k u m e n é t**. Mert **J é z u s** egyesít, és Jézus **e g y e s í t !** Ez nem plátóni idea, ez realitás. Ez így igaz!

Pröhle Károly

Jegyzet

- x) a szombathelyi értekezleten felmerült az a kérdés, hogy mi a Limai Dokumentum egyházi hitvallásos rangja. Az eredeti szándék nem az volt, hogy valami új hitvallást alkossanak, sőt ezt kifejezetten el is utasították, minthogy ehhez a dokumentum nem volna kielégítő. Az irat mindenekelőtt alapul szolgál az egyházaknak ökumenikus párbeszédre és tisztázódásra. Ha azonban egyes egyházak között a dokumentum elfogadása alapján új egyházi közösség jönne létre, akkor a dokumentumot ezzel valami hitvallás-féleség rangjára emelnék.

1. Mi a jellem

A jellem szó értelmezése a mindennapi szóhasználatban gyakran pontatlan. Néha csak az ember pozitív, értékes tulajdonságait értik ezen: "jellemes ember". Ez az értelmezés azért pontatlan, mert valamilyen jelleme /pozitív vagy negatív/ mindenkinek van.

A jellem vagy karakter /=a görögben "bevészt jel", "jegy", "jelleg"/ azoknak a lényeges, viszonylag állandó, erkölcsi és társadalmi szempontból jelentős vonásoknak az összessége, amelyek az ember cselekvésében és magatartásában jutnak kifejezésre.

A jellem nem az esetlegesen előforduló vonásokat foglalja magában, hanem a viszonylag állandó vonásokat. A viszonylagos állandóság azt is jelenti, hogy nincsenek kész, lezárt jellemvonások. Bár a jellem gyökerei visszanyúlnak az idegrendszer öröklött sajátosságaira, az ikerkutatás eredményei is bizonyítják, hogy a jellem elsősorban a környezeti és nevelő hatás eredménye. Az ember jellemének alakulását nagymértékben befolyásolják a társadalmi viszonyok, a társadalom céljai, eszményei, erkölcsi értékítéletei.

A jellem a tevékenységben, az emberekkel való érintkezés során nyilvánul meg és fejlődik tovább.

Arra is figyelniünk kell, hogy az egyes vonások ténylegesen meglévő tulajdonságokat reprezentálnak-e vagy valamely vonás hiányát leplezik. Pl. ténylegesen jellemvonás-e valakinél a közzvetlenség, vagy éppen belső félelmének a leplezése, kompenzálása.

2. Mi a félelem

A félelem elkerülhetetlenül hozzátartozik az életünkhöz. Változó formában elkísér bennünket a bölcsőtől a koporsóig. Az emberiség története azt mutatja, hogy mindig megkísérelték a félelmet csökkenteni, lekötni és így legyőzni: mágia, vallás és természettudomány egyaránt fáradozott ezen. Védelem tudata Istennél, bennünket körülvevő családi szeretet, természeti törvények kikutatása vagy a világot tagadó aszkézis és filozófiai felismerések ugyan nem szüntetik meg a félelmet, de mégis csökkentik azt, illetve életünk számára hasznossá és előrevivő erővé formálhatják. A hiábavaló ábránd, hogy majd egyszer félelem nélkül élhetünk a bűn által megrontott földön. Egzisztenciánkhöz tartozik a félelem. Ez azt is tükrözi és tudatosítja, hogy függőségi helyzetben vagyunk, hajlandók vagyunk. Ezért szoktunk beszélni ösfélelemről is.

Ha a félelem elkerülhetetlenül az életünkhöz tartozik is, ez nem jelenti azt, hogy mi annak állandó tudatában vagyunk. Mindég beléphet életünkbe, tudatosulhat, ha a külső vagy belső élethelyzet azt így hozza! Legtöbbször igyekszünk a félelem elől kitérni, megtaláljuk még annak technikáját is, hogy hogyan lehet azt visszaszorítani, átfesteni, letagadni, elfojtani. Ahogy

a halál sem szűnik meg a számunkra létezni, amikor nem gondolunk rá vagy tagadjuk azt, így a félelem sem. A félelem megtalálható minden népnél, álljon a kultúra bármilyen fokán is. Kant óta megkülönböztetjük a konkrét októl való félelmet és a bizonytalantól való szorongást. /A félelemről bővebben Gyökössy Endre: Magunkról magunknak c. könyvben olvashatunk a 34-52. lapokon. A 4. bővített kiadás 1984-ben jelent meg a Ref. Sajtóosztályon./

3. Ellentétes személyiségtípusok

A házaspár mindkét tagja már előre örül a hétfvének. Mind a ketten másképpen képzelik el azt. Az egyik legszívesebben bezárná maga mögött az ajtót, a lakásban rendet csinálna, újságot olvasna, este nyugodtan tévét nézne. A másik viszont szeretné kiönteni azt, ami a szívében van. Barátokat és barátinóket szeretne maga körül látni. Mozgalmas élet jelentené számára a hétfvégi kikapcsolódást, pihenést.

Ugyanez a házaspár reggel. Az egyik elkezd beszélni, alig hogy kinyílt a szeme. Szeretné elmondani, hogy mi mindent álmódott, mit tervez a mai napra stb. A másik hallgat, tulajdonképpen csak a második csésze kávé után ébred fel. Az előbbi ezt gondolja: Ó, ebbe már megint beleszáradt a szó. A másik: Bár tudna végre egyszer hallgatni!

Mind a kettő a maga magatartását tartja helyesnek és normálisnak.

Még egy példa. Az egyik szeretne új függönyt vásárolni. Ezt a vásárlást édesanyjával is meg akarja beszélni, sőt a szomszédától is tanácsot akar kérni, hisz ő nemrég vásárolt ilyet. A másik megdöbben, hogy egy ilyen egyszerű vásárláshoz miért kell fűtől-fától tanácsot kérni.

Ezek a hétköznapi élet példákon látjuk, hogy itt két különböző magatartási forma találkozik, az **ő n á l l ó** magatartási forma a **r a g a s z k o d ó** formával.

Szükséges, hogy egy-két magyarázó szót ejtsünk arról, hogy milyen értelemben használjuk ezeket a szavakat. A **r a g a s z k o d ó** személyiségtípus, magatartási forma nagy súlyt helyez arra, hogy jó kapcsolata legyen a többi emberrel. Számára ez szükséges, hogy jól érezze magát. A kapcsolatokért áldozatot is hoz: barátságos, segítőkész, bizalomgerjesztő, szívesen meghallgatja mások tanácsát, illetve maga is szívesen tanácsol és erejét meghaladóan is segít. De ez egyben a hibája is. Nehezen tud nemet mondani, ezért az a veszély fenyegeti, hogy kihasználják. Ha ezt észre is veszi, nem tiltakozik ellene.

Teljesen más az **ő n á l l ó**, a **f ü g g e t l e n** személyiségtípus. Ő inkább arra hajlik, hogy tervét-tettét emberek megkérdezése nélkül hajtsa végre. Számára a többiek nem fontosak. A saját normája szerint él és a saját céljait valósítja meg. Csak akkor kér segítséget és tanácsot, ha az elkerülhetetlen, de akkor is vigyáz arra, hogy távolságot tartson. A tárgyszerűséget nemcsak a munkájában, hanem az emberi kapcsolatokban is az első helyre teszi. Beszélgetésnél őt inkább a téma érdeklí és nem a beszélő partnere, ő a té-

mát vitatja meg és nem a másik emberrel cserél gondolatot. A kitűzött célt és feladatot következetesen igyekeznek megvalósítani. Ez a természete komoly jövőt biztosít a számára, ha tehetséges. Nehezen igazodik viszont be az emberi közösségbe, a családba vagy baráti körbe.

A r a g a s z k o d ó - ö n á l l ó ellentétpárt a másik személyiségtípus ellentétpárral kell kiegészíteni, az á l l h a t a t o s - m o z g é k o n y ellentétpárral.

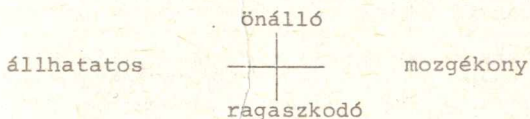
Először nézzünk megint egy-két hétköznapi példát. A házastársak egyike este későn érkezik haza. A lakás teljesen átrendezve fogadja. A tévé a könyvesszekrény helyén áll, az asztal a sarokba vándorolt. "Nem egyszerű így az átrendezett szoba?" - lelkezik az egyik. "Nem lehet a szobát újra felismerni!" - esik kétségbe a másik. Idegenül érzi magát a szobában, mert nem találja meg a dolgait a megszokott helyeken.

A vacsorához megterítenek. Az egyik kijelenti, hogy a sajtot "így" kell vágni. A másik szerint teljesen mindegy, hogy a sajtot hogyan vágjuk, csak az a fontos, hogy jó legyen. Az előbbit ez mérgecsíti. Mert ha azt mondta volna, hogy fordítva kell a sajtot vágni, akkor ez azt mutatná, hogy van "elvi meggyőződése", amiről lehet vitatkozni, de hogy mindegy legyen, ez felháborító.

A házastársak elindulnak bevásárolni. Hogy gyorsabban végezzenek, megbeszélik, hogy ki mit vásárol és hol találkoznak. Az adott időben találkoznak. Az egyik sugárzik: "Képzeld, kaptam olyan hanglemezt, amit már évek óta keresek!" Most azt képzeled, hogy a másik is vele együtt fog örülni: "De hogy-hogy hanglemezt? Arról volt szó, hogy könyvet veszel magadnak és édesanya részére születésnap ajándékot?" Most nem az a kérdés, hogy esetleg az utóbbiakra nem maradt pénz, hanem az az elvi kérdés, hogy ha X dolog vásárlására indulunk, lehet-e Y dolgot vásárolni.

Az egyik tehát arra teszi a hangsúlyt és csak akkor érzi jól magát, ha minden a terveknek megfelelően történik, a másik viszont mozgékonyabb, kihasználja az alkalom adta lehetőséget is.

Helyezzük el az ellentétpárokat egy koordinátarendszerbe:



Van, akinek egy-egy szemléletes kép sokat segít a dolgok emlékelésénél. Az rajzoljon az ö n á l l ó felirat fölé egy kilátótornyot, a r a g a s z k o d ó alá egymás kezét fogó embereket, az á l l h a t a t o s h o z egy házat és a m o z g é k o n y h o z egy autót. A kilátótorny rendszerint magában áll. Minden közelálló nagy építmény zavarja a kilátást, ezért azoktól messze kell állnia. Fentről messzire lehet látni, de hogy a torony tövében mi van, azt nem. Ezért lehet a kilátótorny képe az ö n á l l ó jel-

lem szimbóluma. A r a g a s z k o d ó típust az egymás kezét fogó emberek képe rögzítheti. Ők egymást segítik és egymástól védelmet is kapnak. Az á l l h a t a t o s t egy ház képe emlékeltheti. Aki házat épít, az megtelepedett, szilárd, megszokott falak biztosítják a belső nyugalmat. Az autó a m o z g é k o n y személyiségtípust jellemzi. Az előző ellentéte. A mozgalmas életet szereti, bátran és sok reménnyel kezd el új és új dolgokat. Ötletei vannak és be tud lelkesíteni másokat is.

A továbbiakban ezt a négy alaptípust vizsgáljuk. Gyökössy Endre a Magunkról Magunknak című könyvben a Karaktervariációk a félelemre című fejezetben s z k i z o i d - d e p r e s s í v és k é n y s z e r e s - h i s z - t e r o i d ellentétpár kifejezéseket használja, amiket átvett Riemantól, aki a Grundformen der Angst című mélylélektani tanulmányában felismerte a félelem jellemformáló erejét. Nem használom a fenti elnevezési formákat, mert önkéntelenül is betegesen deformált jellemekekre gondol az átlag ember. Közérthetőbb és semlegesebb az ö n á l l ó , r a - g a s z k o d ó , á l l h a t a t o s és m o z g é - k o n y elnevezési forma.

Természetesen minden leegyszerűsítés az élet bizonyos torzítását jelenti. Mégis az ilyen modellbe összefoglalt életkép segít bizonyos emberi magatartásformák jobb megértésében. A természettudomány számtalan területén használják a különböző modelleket a valóság jobb megértése érdekében. Meggyőződésem, hogy a fenti forma segítség a gyülekezeti és az egyéni életben is, hogy a másik ember különbözőségét-másságát, ne rögtön rosszindulatnak-eltelenségnek-gonoszságnak értékeljük, hanem felismerjük a más jellembeli sajátosságokat, és azokkal együtt fogadjuk el a felebarátunkat, lehetőségeivel és korlátaival együtt.

4. Az Önálló

Mind a négy személyiségtípusnál a félelem döntő fontosságú, meghatározó jellegű. Az ö n á l l ó kifejezés nem a társadalmi helyzetünket akarja kifejezni, hanem olyan embert jelöl, aki akkor érzi magát jól, ha nagy a szabadsága és függetlensége. Számára minden kapcsolat terhesnek tűnik, amely valahogy gátolja őt.

Ez sok esetben egy nagyon korai és nagyon mély csecsemő-kori élményre vezethető vissza. A megszülető gyermek első élményei kellemetlenek. Az egyenletesen meleg anyaméhből kikerül egy "szűk úton" a külvilágba, ahol megtapasztalja az éhség érzetét, a levegő hőmérsékletének változását, ahol teljesen ki van szolgáltatva a gondozóinak: etetik, fürösztik, tisztába teszik, dajkálgtatják. Ha optimálisak a körülmények, akkor ez nagyon jó, pozitív lehet ez a külső kapcsolat.

Mi van akkor, ha a gyermek egy nem kívánt gyermek? Vagy az édesanyja beteg, túlterhelt, saját hivatása nagyon leköti? Esetleg rendszertelenül vagy rosszul látják el? Esetleg egészségügyileg tökéletes ellátást kap, de közben nem tapasztalja meg a személyesen neki szóló szeretetet? Lehet, hogy a környe-

zet szeretete alkalomszerű: egyszer elhalmozzák, máskor a sarokban felejtik. Az egyenletes gondoskodó szeretet hiánya a külvilágot megbízhatatlannak, ellenségesnek mutatja. Ha tudna a csecsemő beszélni, akkor talán ezt mondaná: "nem lehet a környezetemben bízni, félek tőle". Ha a későbbiekben a család ezt az alapélményt nem korrigálja, kialakul benne egy távolságtartás az emberektől, nem vár a környezetétől semmit - bizalmatlan -, megtanul egyedül élni és dönteni. A rossz külvilágtól való félelem kiöli belőle az ösbizalmat, deformálja és pesszimistává teszi az ember és természetvilág látását.

5. A ragaszkodó

Az első életév után is függő helyzetben marad a gyermek. Tapasztalja a szeretetet, a szülők-nevelők feléje fordulását, esetleg annak hiányát. Élete, közérzete azonban attól függ, hogy mennyire gondoskodnak róla. Ezért "ragaszkodik", kapaszkodik a környezetébe. Megtanul "áldozatot" is hozni azért, hogy a szeretetet, az emberi kapcsolatot tartósítsa a maga számára. Észreveszi, hogy ha az anyjához bújik, ha énekelget, ha huncutkodik, tovább marad anyaközelben.

A r a g a s z k o d ó emberke azonban másképpen is átélheti a szeretetet, pontosabban a szeretet torzult formáját. Az anyja nem azért "szereti", kényesztgeti a gyereket, mert szereti őt, hanem azért, hogy a gyerek szeresse őt. Ő akarja a gyereket uralni és természetesen a tulajdonában is megtartani. Ez azt is jelenti, hogy a gyermek minden későbbi önállósulási megnyilvánulását személyes sérelemnek tekinti. Függségi viszonyban szeretné még akkor is tartani, amikor azt a természet nem indokolja. A gyermeknek azt kell tapasztalnia, hogy az anyját teljesen elvesztheti, ha csak egy lépést is távolodik tőle. Az az érzése támad, hogy rosszat követ el, ha önálló akar egy kicsit is lenni. Ezért leszokik minden önállósági lépésről. Később már természetesen nemcsak az anyjával szemben, hanem másokkal kapcsolatban is felveti a kérdést, hogy helyes-e amit tesz vagy érez.

Az anyjától megtanult magatartási forma megmutatkozik később abban is, hogy túlságosan is gondoskodó akar lenni, esetleg erőszakosan is az.

Természetesen a r a g a s z k o d ó különösen képes arra, hogy jó kapcsolatokat, beleérző magatartást tanúsítson. Áldozatosan és cselekvően dolgozik és ézálta a környezetének igazi fészekmeleget ad, amire maga is vágyik.

A z ö n á l l ó és r a g a s z k o d ó jellem egymásnak ellentmondó. Éppen ezért lehetséges a kompenzáció. Megcsömörlik a kicsi az őt körülvevőktől s ezért csap át az ön-á l l ó típusba. Belsőleg ugyan nem érzi magát erősnek, de zavarja a körülötte való nyüzsgés és ezért tart távolságot az emberektől. Az ö n á l l ó viszont tűnhet emberszeretőnek is, amikor belső hidegségét igyekszik emberközelséggel dekompenzálni.

6. Az állhatatos

Az állhatatos személyiségre jellemző vonások valószínűleg akkor alakulnak ki, amikor az első tudatos nevelési hatások érik a gyermeket: a tisztaságra, a rendszerességre való nevelésnél, illetve az első dackorszakban, amikor először méri össze erejét a környezetével. Öt éves korig tart az az idő, amíg megtanul beszélni és teste felett uralkodni. Egy nagyon szigorú nevelési mód, illetve egy nagyon engedékeny, más-más nyomot hagy a gyermekben. Ha nagyon szigorú fegyelem veszi körül, akkor kialakulhat egy ilyen elképzelés a világról: Pontosan azt kell tennem, amit kívánnak tőlem, mert különben megbüntetnek. Az ilyen embereknél általában visszatér később ez a kérdés: Szabad ezt tennem? Esetleg általánosabban fogalmazzuk meg a kérdést: Szabad ilyen tenni? Más ember is így tenne?

Tisztaság, rend, önuralom és engedelmesség az élet fontos erényének számít, mert akkor nem kell félni a büntetéstől. Azt is látnunk kell, hogy egy nagyon engedékeny nevelési forma is kiválthat egy vágyat egy állhatatos, szilárd magatartás után és önmagunkban igyekszünk is ezt megvalósítani.

7. A mozgékony

Ez a személyiségtípus a 4-6 életévek idején kapja meg a saját veretét. Ekkor kezdik megtanulni a papás-mamás játékokon keresztül a későbbi társadalmi szerepüket, kezdenek betagozódni a családba, az óvodai-iskolai közösségbe. A szocializáció ezen folyamata igen fontos a későbbi társadalmi betagozódás szempontjából is: mennyiben érvényesülhet az én akaratom, mikor kell engednem, hogy mások akarata érvényesüljön... Ha többen nevelik a gyermeket, vagy ha egy személy szeszélyesen viselkedik, akkor a gyermekben kialakulhat az a szokás, hogy mindég a környezet pillanatnyi hangulatának megfelelően engedelmeskedik vagy makacsolja meg magát. "Nem kell mindég azt tennem, amit kívánnak tőlem, talán sikerül ügyeskedéssel jobban előbb-rejutnom" - gondolja a tudatalattija. Ha a környezet annyira változó, hogy a valós világot azon keresztül nem is lehet felismerni, akkor egy fantáziavilágba menekül bele, amit maga színezz ki. Bármilyen feladatnál a kitartás valószínűleg nehezebbre fog esni, mivel megtanulta a dolgok könnyebbik végét fogni, ezért kitér a feladatok elől, s az ő saját fantáziavilágába menekül.

Ezek a modellek a valóság leegyszerűsített formái. Az élet köztudomásúlag összetettebb. Nem minden nevelési hibának kell ilyen következményeket mutatni. Mint felnőtt sem mentegőzhetünk azzal, hogy ilyen és olyan nevelési hiba következményként vagyunk ilyenek. Azonkívül látni fogjuk még, hogy a különböző életkorokban elkövetett hibák összetetten is jelentkezhetnek.

8. Emberi kapcsolatok

Naponta találkozunk másképpen strukturált emberekkel. Mi-

nél szorosabb a kapcsolat a családban vagy a munkahelyen, anélkül terheesebb lehet az együttélés, együttműködés. Mégis azt tapasztaljuk, hogy sokszor vonzzák egymást az ellentétes típusú emberek, s ezért nem kevés az ellentétpárok házasságkötése.

Ezt azzal lehet magyarázni, hogy mindenki azt keresi a másiktól, amit magában kevesel. Az őnálló a ragaszkodóban azt a meleg szívet, könnyed kapcsolatletteremtő képességet, fordítva viszont a ragaszkodó csodálja a másiktól a határozottságot, a környezettel való nemtörődést, a céltudatos életet. Vagy az állhatattatost lenyűgözi a mozgókonny ötletgazdagsága és azt reméli, hogy a kapcsolatuk által az ő élete is színesebb lesz. Fordítva viszont úgy igaz, hogy a mozgókonny csodálja a megbízhatóságot, a hűséget, a kitartást.

Az ellentétek valóban gazdagítják egymást. A kapcsolatoknak vannak nehézségei is. Lehetséges, hogy a ragaszkodó lassan megfagyasztja az őnálló hidegsége, mert állandóan a távtartást tapasztalja. Az az igazi belső szoros kapcsolat, amire vágyik és amit remélt, nem jön létre tartósan. Társa mindég eltávolodik. Az őnálló nának sem könnyű. Veszélyeztetve érzi a függetlenségét, mert a másik mindég túl közel akar hozzá kerülni. Úgy érzi, hogy az a szabadsága végét jelenti. Mert hiszen ők nemcsak eltérően gondolkodnak, hanem eltérően is éreznek! Vágyaik, féltreleik is ellentétesek.

Jobban megértjük a két álláspontot, ha megfigyeljük, hogy milyen reakciót vált ki egyiknél, illetve a másiktól egy-egy inger szó. Ha a ragaszkodó ezt a szót hallja: szeretet /vagy hasonló tartalmú szavakat: kapcsolat, közelség, odaadás/, akkor jól érzi magát. Tudatalatti vágyálmában is ez szerepel. Ellentétpárjában valószínűleg éppen az ellenkező hatást vált ki ez a szó: közel jönnek hozzám, korlátozzák szabadságomat, fel kell adni önállóságomat. Az őnálló kellemes ingerszava ez: szabadság. Végre nem zavar senki, akadálytalanul fejlődhetnek. A ragaszkodóban viszont az elhagyatottság érzetét fogja kiváltani, hidegnek és fenyegetőnek fogja érezni.

Talán az egyik újság levelesládájából vett példa ezt még kézzelfoghatóbbá teszi. "A 22 éve tartó házasságunkban mindent megkíséréltem, hogy a férjemmel a kapcsolatunkat meghitté, szeretetteljessé tegyem." Az ilyen típusú emberek úgy látszik nem érzik szükségét, hogy bizalmas, nyílt és őszinte legyen a kapcsolatuk. "A levélíró leírja, hogy a férje a gyárban közmegebecsülésnek örvend, munkáját és kötelességtudását sokszor példaképpül állítják, de "az más dolog egy ilyen emberrel együtt dolgozni, vagy az ilyen ember házastársának lenni. Nem tudjuk a dolgokat jól megbeszélni, mindég én vagyok az, aki a szeretetre, megértésre, kedvességre vágyódom, s ez nála alig talál visszhangra. Egy házasság a közömbösségen, a hideg családi légkörön is tönkremehet. Az ilyen emberek megtanultak úgy élni, hogy észre sem veszik, meg sem érzik, hogy mellettük milyen szerencsétlenek is lehetnek a közelállók".

Nem nehéz megállapítani, hogy ebben az esetben a férfi az ö n á l l ó , az asszony a r a g a s z k o d ó típusba tartozik.

A levélbeli házastársak reggelijét talán így lehet elképzelni: Az asszony elmondja, hogy mi mindent akar ebéd után a téli kiárusításon vásárolni. A férfi csak egy-két szóval, vagy csak fejbólintással felel. Erre az asszony szeretne szorosabb kapcsolatot a férjével teremteni és ezért ezt kérdezi: Mire gondolsz most? Az asszony a saját részéről ezzel jelét adta, hogy érdekli őt a másik és ezzel a kérdéssel mintegy lehetőséget ad a kapcsolatfelvételre.

A férfi részére viszont az utóbbi kérdés az, ami végleg az idegeire megy. Jobbik esetben csak azt mondja: Ah, semmi lényegesre. Vagy csak morog valamit. Esetleg "begorombul" és azt mondja: Hát már nem is gondolkodhatom szabadon? Mindenbe bele akarsz szólani; Nem nehéz elgondolni, hogy percekben belül milyen családi vihar tör ki.

Ha viszont már megismerték egymást, akkor talán az asszonynak sikerül az utolsó pillanatban visszaszorítani a kérdését, mivel tudja, hogy a férjét zavarja, idegesíti az ilyen kérdés. Rendszerint semmi jó nem születik egy ilyen kérdés felsejegetéséből. Természetesen számára önmegtartóztatást jelent a kérdés visszaszorítása, de szeretne a férje közelébe kerülni, illetve a közelében maradni. A kérdés következtében viszont csak messzebbre kerülhet.

A férfi oldaláról: az asszony kérdésében megláthatja a kapcsolatkeresés szándékát. Valószínűleg nem gondolt valami különös dolgot, de ha a gondolatait elárulja a feleségének, akkor ez még nem jelenti önmaga feladását. Sőt, a családi békét szolgálja!

Az ilyen meggondolásokra, magatartási szokások tudatos megváltoztatására azonban csak akkor kerül sor, ha egy kicsit megismertük önmagunkat és a másikat is. A nehézség ott van, hogy a tudatalatti félelem, hogy elvesztem a szabadságomat a másik túlságos közelsége miatt, sokkal előbb jelentkezik, mint a tudatos meggondolás a családi béke érdekében. A dolgok tudatos átgondolása segít, hogy ne a tudatalatti félelmek vezessenek bennünket, illetve a tudatos átgondolás-elvezet arra is, hogy a másik "ellenséges" magatartása nem személyem elleni támadás, szeretetlen elutasítás, hanem személyiségvonnás.

Az á l l h a t a t o s , illetve a m o z g é - k o n y jelleműek vonzódása is az egymás kiegészítésének vágyából indul ki. Az á l l h a t a t o s a m o z g é - k o n y csillogása, talpraesettsége, a helyzetből adódó lehetőségek felismerése fogja meg. Természetesen az ilyen típusnak is megvan az árnyoldala és nehézsége. Nehéz az á l l h a t a t o s n a k elhordozni a másikat, ha a rendszerete, a megszokotthoz, az elvekhez való ragaszkodása felfokozott. Számára a m o z g é k o n y akkor csak egy kiszámíthatatlan, hangulati ember. Fordítva viszont merevnek és konzervatívnak mondják a másikat. Az állhatatos mindent szeretne előre rendezni, azt szeretné, hogy minden sablonosan történjék. De az élet nem ilyen előre meghatározott. Az a

belső kényszer, amellyel szeretne mindent kézben és rendben tartani, alkalmazza a másik emberre is. Ezt valósítja meg a szerelmi életében. Nem nehéz elgondolni, hogy milyen unalmas vagy megalázóvá válhat egy ilyen kapcsolat a másik számára, aki a spontán reakciót szereti és keresi. A megmerevedett érzelmi élet, a szórszálhasogató elvi tisztázások, az élet konzerválási vágya jellemző tehát az á l l h a t a t o s típusra. A közösségi életben ez idegeire mehet a többieknek. Másrészt elvhűsége, emberekhez való ragaszkodása a közösségi élet biztos támasza.

A mozgékony számára negatívan hat az azingerszó, amit az á l l h a t a t o s örömmel hall: Állandóság, változatlanság - számára börtönt jelent. Ő az újat, a változatos szereti. Varázsa van számára a megszokott megváltoztatásának. Megpróbál maga is az életben új meg új szerepben megmutatkozni. Ez nagy lehetőség a környezet számára is, mert igyekszik az életben az újat, a szebbet megtalálni és kipróbálni. Mások kicsinyessége, elvekhez, régihez való ragaszkodása kihozhatja a sodrából. Ő a jövő embere, élharcos, aki után aztán felsorakozhatnak a többiek is. Arnyoldala, hogy társa, illetve a közösség szenved attól, hogy pontatlan és felületes, elhagy és eltékozol sok mindent, a hangulat embere.

Az á l l h a t a t o s úgy gondolja, hogy akkor szeretik, ha a rendhez, tisztasághoz igazodik, vagyis ha jó. A m o z g é k o n y így fogalmazza meg: akkor szeretnek, ha én tetszem nekik, ha kedves vagyok. Kettőjük kapcsolatát meg így lehet meghatározni. Á l l h a t a t o s: Szeretlek téged, ha hozzám igazodsz, ha a rendemhez és szabályaimhoz alkalmazkodsz. M o z g é k o n y: én akkor szeretlek téged és addig szeretlek, amíg tetszel és kedves vagy.

Mindegyik struktúra a saját rendjét tartja jónak. A probléma akkor jelentkezik, amikor a saját normájukat abszolútnak, az egész világra kiterjedőnek gondolják. Meg kell mindenkinek tanulnia, hogy más szemüvegén keresztül is nézze a világot. Aki másként gondolkodik, az még nem ellenség, nem természetellenes, vagy rosszakaró.

9. A lelkipásztori kapcsolat

Nem könnyű az ö n á l l ó típusnak. Míg a többi háromban a szeretet mindég ott van bizonyos feltételek mellett, addig az ö n á l l ó típust a szeretet hiánya, az ösbizalmatlanság hozta létre. Végtelen esetekben el sem tudja képzelni, hogy valaki is szeretheti őt.

Ha az ö n á l l ó lelkipásztori tanácsért jön, az már egy óriási lépés a megváltozás útján. Talán már magától is rájött, hogy a világban egy teljes függetlenség nem létezik. Ha nem kimondottan beteg, akkor időnként vágyódik mások szeretetére.

A társkeresése sokszor fullad kudarcba. Nincs érzéke a kapcsolatteremtéshez, ezért a próbálkozásai sokszor ügyetlenek vagy egyenesen durva. Különösen áll ez a szerelmi kapcsolatra. Rádöbbenve ügyetlenségére aztán hirtelen visszahúzódik és még

nehezebben kezd el egy újabb kapcsolatteremtést. A kedvesség, gyöngédség idegen a számára.

A lelkipásztor úgy tud a leginkább segíteni, hogy nem hagyja magát provokálni, illetve ne bántsa az elutasító hideg magatartás. Az állandó nyitottság mellett tartsa meg a "biztonsági távolságot", amire az ilyen embernek szüksége van. De azért maradjon mellette töretlenül. Kíséreljük meg a bizalom kiépítését, mert ezzel talán sikerül nekünk az ősbizalmatlanságból valamit leépíteni.

A házastársnak nehezebb a helyzete, különösen ha az elmentéses típushoz tartozik. Ott a saját természete teszi éppen nehezzé pl. a távolság megtartását. A társa éppen attól fél, amire ő a leginkább vágyódik: a meghitt közelségre.

A r a g a s z k o d ó t elkedvetleníti az, ha távolságot tapasztal. Csecsemőkori emlékei szerint rossz az, ha valamit megtart magának, s ezért büntudata is van. /Büntudat itt nem vallási értelemben van./ Minden gyerek a környezete életéből lesi el az életnormákat. Megállapítja, hogy ha így viselkedem /jó, csendes, nem feltűnő/, akkor megdicsérnek, szeretnek, elismernek. De ha másként viselkedik /sír, önféjű, vad, erőszakoskodó/, akkor elfordulnak tőle, nem szeretik. Mert azt szeretné, hogy szeressék, ezért ennek megfelelően igyekszik viselkedni, illetve ellenkező esetben "büntudata" van. Feltételhez kötött szeretet ez. Ha az édesanyját kicsi korában magánál akarta tartani, akkor kicsinek, tehetetlennek, segítségére szorultnak, vagyis egyéniségét feladónak kellett lennie, hogy mellette legyenek és szeressék. Ez a felnőtt korban is jelentkezhet, ha egy 50 éves egyedülmaradt leány kezéből kiveszi az édesanyja a teáskannát és maga tölt a vendég csészéjébe, mert "te azt úgy sem tudod".

Szeretném újra hangsúlyozni, hogy a r a g a s z k o d ó megtanulta, hogy hogyan lehet a másik kedvében járni, beleérez a másik gondolkodásába, empátiával rendelkezik. Ilyen típusú ápolónők és pedagógusok igen jó eredményt tudnak elérni. Az együttérzés és segítőkészség olyan tulajdonság, amit minden társadalom nagyrabecsül.

Ennek a típusnak az árnyoldala a "büntudat", vagyis a másik iránt érzett kötelező magatartás eltűlése. Ez kedvtelenségbe, reménytelenségbe, depresszióba vezethet. Ha egy gyerek mindég ezt hallja: Te ezt ne csináld, mert ezt nem tudod!, akkor idővel felvetődik benne a kérdés: tudok-e egyáltalán valamit? Vagyok-e valaki? Az erős kételygondolatsor odavezethet: A legjobb lenne, ha én nem is élnék! Ez már potenciális öngyilkosság.

Időnként igen sötétben látják a világot. Csak úgy árad belőlük a pesszimizmus. Még a velük beszélgetőkre is át tud terjedni. Ezért vigyázzunk, hogy a beszélgetésünk közbe mi is bele ne csúszunk az ilyen pesszimizista hangulatba.

Nem azzal segítünk nekik, ha mi csak vidáman beszélünk. Akkor úgy érzi, hogy nem értették meg. Aki kisebbségtagdattól és büntudattól szenved, annak ne a saját vagy mások különleges eredményeivel jöjjünk, mert akkor csak fokozódik a kisebbségi érzésük: én olyan ember vagyok, aki még erre

is képtelen.

Elsőnek meg kell hallgatni őket. A sötétenlátás ellen nem kell rögtön hangosan tiltakoznunk. Meg kell utána kísérni vele együtt élete jó oldalait és lehetőségeit megkeresni. Fontos az önbizalom erősítése. Meg kell mutatni, hogy mi mindent köszönhetnek mások neki, mit jelent ő másoknak. Segítsük arra is, hogy a többiektől függetlenül döntsön. Joga van még nemet is mondani. Éljen időnként önmaga számára. Meg kell tanulnia, hogy a közösségekben való élet és a magányos lét kiegyensúlyozott ötvözetéből születik az egészséges élet.

A segítés módjánál vigyáznunk kell. Lehetséges a vak felebaráti szeretet is, amely nem figyel a segítségre szoruló személyiségre és ezért úgy segít, hogy közben még többet ront. A szeretet ilyen hibás formája, amikor nem a saját lábára akarom állítani, hanem az én elképzelésemhez igazkodom őt igazítani. Ezért olvashatjuk a szeretet himnuszában: "nem keresi a maga hasznát, nem háborodik fel, nem rója fel a rosszat..."

Talán még utalni kell a Hegyi beszédre is. "Ne ítéletek, hogy ne ítéltessetek". A mi ítéletésünk sokszor azért van, mert a tőlünk eltérő idegen magatartási formát rögtön rossznak és hamisnak mondjuk /a szálla és a gerenda kérdése/.

Eltérő az igének a hatása is, amikor különböző típusú emberek hallják meg. "Amikor imádkoztok, ne legyetek olyanok, mint a képmutatók, akik szeretnek a zsinagógákban és az utcákon állva imádkozni, hogy mutogassák magukat az embereknek" ezt az igét egy m o z g é k o n y , aki hajlamos az öntudatlan szerepjátszásra is, mélyebben meg fogja ragadni, mint más típus. Az á l l h a t a t o s t vizsgálja a "ne ítéletek", "ne aggodalmaskodjatok" igék fogják jobban szíven ütni, hogy megtanulja újraértékelni a vagyonhoz, a törvényhez való viszonyát. Az ö n á l l ó Nikodémusban látja meg magát nagyon, mert ő is olyan fontosnak tartja a saját ismeretét. Ilyen vigasztaló lehet a r a g a s z - k o d ó n a k Jézusnak bűnbocsánatot hirdető szava, aki úgyis olyan sokszor szenved "bűntudattól", depressziós hangulattól.

Máté 16, 24 szerint Jézus követésében mindenkinek a saját keresztjét kell felvennie. Ez azt is jelenti, hogy mindenki vegye fel tudatosan a saját énjét, ismerje meg saját egyoldalúságát. Életünket a legjobb szándék mellett sem tudjuk úgy folytatni, hogy bibliai értelemben büntelenné váljunk. Mi csak akkor tudjuk a szeretetet és bűnbocsánatot továbbadni, ha magunk is kapjuk azt. Ezért fontos a kereszt az ábránk közepén. Az nemcsak koordinátakereszt, melynek segítségével jobban tudunk tájékozódni, hanem Jézus keresztjére mutató szimbólum is. A kereszt a megbékélés, az ellentétek kiegyenlítődsének helye. A szeretet, a megbocsátás, amit a keresztben tapasztalunk, tanulhatunk, teszi lehetővé, hogy az ellentétpárok is együtt maradjanak. Jézus szeretete föltétlenül kívüli szeretet, aminek azonban hatása, következménye van. Azok az emberek, akik ezzel találkoznak, megváltoznak. Szabaddá tesz bennünket a korábbi magatartási formáktól, amiket eddig sorsszerűnek, szü-

letési adottságnak tekintettünk. Minél jobban közeledünk a kereszt középpontjához, Jézushoz, annál inkább kiegyenlítődnek az ellentétek és szabadokká válunk a szeretetre.

Missura Tibor

MIT TEHET AZ IFJÚSÁG A GYÜLEKEZETI ÉLET

MEGELEVENEDÉSÉÉRT?

Témánknak két közvetlen aktualitása is van. Az egyik a világ evangélikussága tavalyi találkozásának előzményét jelentő Evangélikus Ifjúsági Világgyűlés. - A másik az ENSZ fölhívása alapján erre az évre meghirdetett Ifjúság Éve. Mind a kettő azt jelzi, hogy mind az egyház életének, mind a népek jövőjének zálogát a nemzedékek építő folyamatosságában látjuk.

Ifjak jelenléte, vagy távolléte a gyülekezet közösségében ígéretes "hajnali harmat", vagy égető kihívás mind az egyes keresztyének, mind a hivatalos szolgálknak. Túlzott optimizmus a velük kapcsolatos látásban megkérdőjelezendő. Vádaskodó tirádák helyett a felnőtt gyülekezet önvizsgálatára van szükség.

I. Hitre hívott és ébredt ifjúságon keresztül Isten

Lelke elevenít ígéretesen a gyülekezetben

1. Reménységünk és várakozásunk alapja az ifjúsággal kapcsolatban

Reménységünk alapja az evangélium dűnamizmusában van. - Jézus elhívása sok fiataalt ragadott meg. A tizenkettő között jónéhány ifjú akadt. Követői lettek, hallgatták. Megbízásában kettesével indultak missziói utakra. János, a szeretett tanítvány, az ifjabb Jakab talán a "felnőtt" ifjúság éveit taposták. Tamás kételkedéssel és nyílt kritikával bemutatkozó egyénisége is fiatal emberre vall. Márk leírásában a Gecsemánén "egy ifjú" még akkor is követte Jézust, amikor a 11 megfutott. Csak birkózás és "közelharc" után menekült el szinte csupaszon az üldözők elől. Jézus maga fogad először gyermekeket magához. Ezek fölcseperedve az első gyülekezetek tagjai lehettek. A naini özvegy egyetlen fia, aki ifjú életét kapta vissza, sok más ismeretlenek együtt követhette őt. Pünkösöd után a hitvalló és kiváló képességű István diakónuson kívül az első gyülekezetekben bizonyonnyal sok fiatal is jelentkezett keresztségre. Az Acta több évet átfogó "egyházattörténetében" Péter és Pál kísérei között, valamint az apostoli levelekben fölbukkanó személyek között egy sor fiatal ment Jézus küldetésében a "világ országútján".

Saul, a fanatikus és kitűnően képzett papnövendék a Tóra helytelen értelmezése miatt és fiatal korának elfoglaltságával üldözi először a gyülekezetek tagjait. De amikor Krisztus szolgája lesz hihetetlen kitartással, határozattal, de szelíd buzgósággal megy ismeretlen utakra Jézussal. Nyomában gyülekezetek sora ébred Isten Lelke munkájásképpen. Titus, Silás, Timoteus, Onezimusz részben az első megtért családok megkeresztelt gyermekei. Az igehirdetők és diakónusok utitársai, segítői, a gyülekezetek imádkozó,

szentségekkel élő, közösségi, szociális szolgálatának kezei és lábai. Jóllehet az ígírdetés és gyülekezetvezetés szolgálatába mindig meglelt embereket állítottak. A "kipróbált", a "tiszteletre méltó", a "megvizsgált" felnőttek nagy része ifjúságától fogva a hit útján kellett, hogy járjon. (1.Tim.1-2.) A "Ne legyen új ember" számunkra azt jelenti, hogy az ifjúsága vágyai és kísértései között hitben és tisztességben járó ember lett a gyülekezet és területi egyház hivatalos szolgálatával megbízott.

Fiatal nők elhívásának és sokrétű szolgálatának alaposabb fölmérése, kutatása az ösgyülekezetekben külön tanulmányt igényelne. Semmiképpen sem hagyható figyelmen kívül, hogy Jézusnak sok nőkövetője volt és az ösgyülekezetekben, az egyháztörténet korai szakaszában fontos szerepet játszottak lányok és asszonyok.

2. Az életkor jellemzői, szakaszainak behatárolása

Serdülőkortól az érett ifjúságig rohamos testi fejlődés, lelki-szellemi-akarati átalakulás figyelhető meg. Az érzelmek szélsőséges, nem egyszer robbanásszerű változóssággal.

Az életkor sajátosságaival kapcsolatban két korábbi meghatározás: Az egyik az endogén-biológiai szemlélet, mely a belső változások genuin voltát hangsúlyozta. A másik az empirikus, kutató irányzat, mely az ún. külső determináltságot, a történeti-kulturális meghatározókat tartotta fontosnak. - Újabbkori harmadik kutatás a belső meghatározókat együtt látja a külső (exogén), társadalmi hatásokkal. "Abból indulunk ki, hogy a külső okok csak a belső meghatározók közvetítésével működnek." (Rubinstein: Léte és tudat 1964.) Kétségtelen, hogy a környezeti, társadalmi hatások markánsan hatnak a serdülő és ifjú magatartásának pro, vagy kontra vonásaiban.

Negyedik, teológiai megállapításként, - az előbbieket is figyelembevéve, - valljuk, hogy Isten törvénye nem menti föl az átmeneti korban levő ifjú embert sem a természetes, tévedő akaratának, vágyainak felelőssége alól. Birközonia kell környezete külső hatásainak megítélésével. Nem menthető föl azok (jó, vagy rossz) elfogadásának, vagy kivédésének felelőssége alól. De sokkal súlyosabban kell látnunk a tőlünk örökölhető, belőlünk áradó, megtevésztő, kényszerítően befolyásoló tényezőket, azoknak ránk felnőttekre háruló felelősségét. A polgári jogalkotás ezért próbálja mindig újra megfogalmazni a fiatalkori nevelés és büntető jellegű szankciók szabályozását. A fentiekhez hadd idézzek egy költőt: "Születtem, felnöttem durva gaz-erdőben, virág vagyok, attól félek: csalán lesz belőlem." (Nagy László: Az én szívem.)

Négy szakaszban állapítják meg a kutatók az ifjúvá érés menetét: 12-14., - 14-17., - 17-19., - 19-23. életév. Mely határok között ide-oda mozgó eltérés lehetséges. - Négy jellembeli sajátosságot is megállapítanak az ifjúság időszakaiban: Azonosulási készség, vagy feltétlen elutasí-

tás. - Radikalitás és feltétlen elszántság. - Világnézeti, filozófiai abszolút igazság-igény. - Cselekvési, kísérleti készség.

Az idő komponens nagy súllyal nehezedik rájuk és ránk felnőttekre. Kevés és visszahozhatatlan találkozás adódik életükben Isten elhívásának elnyerésére. Az elhárítás sokszor nem az averzio, kifogás és kemény szembenállás jele. Mi általában alkalmakra verbuválunk, egyházi eseményekre. De adósak maradunk a személyes Krisztusra mutatással.

A testileg egészséges, szellemileg igényes fiatalok programozottak. Azok is, akik fecsérlik és szétszórják magukat, semmit sem "gyűjtenek" a jövőre, földi, vagy örök szempontból. ("roncsolsz te engem is torz sietség, megsértődik bennem minden szentség." Nagy L.: Harag)

A minden keresztyénre érvényes tanítványi (egyetemes papság) bizonyágtevő szolgálatának kellene a hitre hívást eljuttatni a megkeresettekhez, vagy meg nem kerestettekhez az ifjúság minden iránt nyitott korszakában. Pálnak a kizendülő evangéliumra vonatkozó mondatai mindig az egész gyülekezetet ébresztik mandátumára: "De hogyan hívják segítségül azt, akiben nem hisznek? Hogyan higgyenek abban, akit nem hallottak?"

3. Statikus, vagy dinamikus közösség fogadja-e őket?

A szokásos liturgikus együttlét nagyrészt idegen a közvetlen, eleven kapcsolatokat kedvelő fiatal számára. A puszta verbális közlés egy-kettőre rövidzárlatot okozhat friss és személyes tartalom nélkül. A mozgásigényben amúgy is sokszor korlátozott serdülő és fiatal nehezen viseli el a szabadidős "egyházi program" kötöttségét.

Az általunk megszokott imádság, vagy énekkeret egy konfirmációi tanfolyamon, bibliaórán, vagy "nyitottnak" gondolt ifjúsági alkalmon sokaknak érthetetlen, "kívülről" figyelt és hallgatott program. "Valami különtség" - mondta egy megkeresztelt, de csak befülelő leány. - Tapasztalatunk szerint az imádság így alig lesz saját út és csatorna a serdülő, vagy ifjú számára. Amíg maga az Úr nem "tanítja meg" a közvetlen kapcsolatfelvételre, addig az imádság esetleg "gyakorlat", "erőkoncentráció", de nem az Isten-gyermekség és Jézus-testvéri kapcsolat személyes átélése. - Nagyritkán megtörtént, hogy valaki személyesen imádkozott. Egy őszinte fiú elképedve kérdezte meg utána: Mondd, hogy csinálod? - Előfordult, hogy az önként jelentkező imádságában egy régi imádságoskönyv jellegzetesen lírai, vagy tanító fogalmazását ismertem föl. Otthon, erre az alkalomra elővették. De a "tegnapi manna" ritkán jó ma is...

A személyesen eltaláló, helyesen megértett, továbbadásra érett ige, benne maga az Úr, aki "elhív, gyűjt, megvilágosít, megszentel és megtart az igaz hitben." Egy élsportoló kislány szülei szólítottak meg istentisztelet után. 17 éves. Úgy látják, tönkreteszi magát, mert mindenben maximálisat akar nyújtani. - Ő így reflektált: "Konfirmációi ígéret itt kaptam: Nem futok bizonytalanul...megsanyargatom és szolgál-

vá teszem testemet..." - Mindenben szolgálatra alkalmas akar lenni.

Dinamikus életformájuk sokszor elfut a gyülekezet statikus közösségi alkalmi és egyoldalú befogadásra fölépített rendje mellett. Az a feladatunk, hogy mellettük legyünk és higgyük, hogy messze vezető utakon is Krisztus jár velük.

II. Amivel Isten küldi őket közénk

1. A talentumok, lelki ajándékok kérdése, fölismerése, gondozása és fölhasználása a gyülekezet ifjúsága körében

A talentumokat legszélesebb értelemben szellemi-lelki ajándékoknak látjuk. Csak Isten ajándékozó kezét ismerve lesznek a serdülő és ifjú számára hittel, tudatosan fejlesztendő sajátossággá és föladattá. Céljuk, hogy magam és mások számára, Isten szolgálatára gyarapodást jelentő áldássá legyenek. A talentumok föltételezik a Lélek ajándékából kapható hitből-szívből jövő, hívő-humánus habitust. Örömteljes készséget arra, hogy elvégezzem teljes odaszánással mindazt, ami önképzésemhez, belső rendezettségemhez szükséges. Ez egyúttal szülőknek nyugodt megbízhatóságot, lassan fejlődő partneri kapcsolatot, a döntésekben örvendeztető megoldásokat jelent. Konfliktushelyzetekben a pusztá nagymellű önbizalmon és akaraterőn túl Isten erejének megtapasztalását, mely nem enged bezárkózni, ösztetörni. Igaz, amit egy másik költeményben olvasunk: "nyomasztó, világos pillanatokban megvetésüket vetik meg legjobban." (J. Jevtusenko: A dühös fiatalok.)

- Mert ez a helyzet egyáltalán nem vihar nélküli nyugalomban alakulhat ki. Az Istenben megtalált "biztos, védett kikötő" (286.ének) egyúttal mégis szelídségre és béketűrésbe visz. Éppen akkor, amikor a mindenütt kavargó indulatok fölfakadnának. Amikor a "szemet szemért" bűnös elvét egy csoport, banda, vagy éppen luciferi jellemű felnőttek megtapsolnák és "elismernék". (Ezt a "háttért" jobban kellene szégyellnünk akkor, amikor bedugnánk a fülünk a töltelék-szavak mocskáinak hallatán.

- "Hitvallásuk ez volna éppen, csak szitkozódni mindenáron?" (Jevtusenko)

A Lélek gyümölcseiért is hálát kell adnunk életünkben. A jóság sokszor bárgyúsággal rokon közértékelésével szemben a Jézustól kapott tiszta gondolat és szándék hordozását láthatjuk bennük. Lakótelepi gyerekek elképedtek azon, hogy valaki a kocsija megközelítése miatt ocsmány módon szidta őket. Gyülekezetben különösen visszatetsző, ha fiatalok tartózkodását és félszeg, de jóindulatú szolgálatát kevésnek tartjuk, lebecsüljük.

A szelídség is pozitív töltést kap azzal, hogy nálunk nem meghunyászkodás, kényszeredett, vagy éppen számító alkalmazkodás mimikrije. Kicsin való hűség is az Isten tetteinek emberi hivatásunk területén való alapos, készséges, odaadó végrehajtását mutatja. Mindezt forrá-

sozza és átfüti náluk az önérdéket háttérbe szorító, vagy helyes sorrendbe állító szeretet. Ez egyfelől határozottá érik, amikor helytelen befolyást nem fogad el. Másfelől elmegy a legmesszebbre érzelmi többletre is képes, - ahogyan tudományosan fogalmazzák, - "empatikus és altruista" magatartásában.

Nálunk is divatos és bevett szokás lett az, hogy minden kisebb szívességet szolgáltatásnak vesszünk és meg akarjuk fizetni. Ellenkező esetben adósságérzetünk van és "kihasználástól" tartunk. A serdülő és ifjú kap elég "viszsa nem térítendő" kölcsönt az Úrtól arra, hogy szívességet szívből végezzon és ne csodálkozzunk adott esetben a megfizetés fölháborodott visszautasításán.

A "lelki ajándékok" fogalomköre a serdülő és ifjú esetében bizonyos fokig a helyes kommunikáció elsajátításának módját is föltételezi. Szűk és rendkívül szegényes (sok fel-
nőthöz hasonlóan) a többség kifejezésára. Ehhez még a korral járó gátlások is járulnak nehezékül. Zavart szótlan-
ság, nehézkés, pontatlan, esetlen, pongyola, érdes, érthet-
etlen fogalmazás nem ritka náluk. A hangos olvasás, pontos-
ságra törekvés türelmes fejlesztésével lehet a hitbeli és
emberi kifejezőkészséget növelni. Ez sok belső ballaszttól,
kínos érzelmi zavaroktól szabadítja meg a fiatalt.

Ami a megtérésből várt ismereteket és bizonyágtételt illeti, megfontolandó számunkra, hogy az ember csak 20%-ban fogja föl értelmileg azt, amit hallgat és 80%-ban "fogadja be" azt, amit egy közösségben tapasztal. Ezt kutatja és dolgozza föl magában. Ezt adhatja tovább élete és szava bizonyágtétele formájában. Fiataloktól nem szabad mindenáron verbális más formájú, rövid lejáratú döntést követelni, hanem Isten és Jézus velük kapcsolatos szerető, megtartó döntését kell nekik közvetíteni. Ez érik be bennük és ennek alapján fognak a gyülekezetben sokoldalú szolgálatot végezni.

2. Alkalmasság, programozottság és "szívügyek"

Az előbbiekből nyilvánvaló, hogy Isten az ifjúságnak szinte kimeríthetetlen energiát adott és igazában "mindenre van erejük" a Krisztusban. "Erejük megújul, szárnya kelnek... és nem fásadnak el" (Ézs 40,31) hihetetlen megterhelés ellenére sem.

Az alkalmasságot nem valamilyen megtértségi mutató dönti el. Hasonlóan nem ajánlatos túlzott idői igénybevétellel teológiai tudás mércéjével mérni akkor, ha a gyülekezet szolgáló köreiben állandó a munkáshiány. Döntő a biztatás, a bizalom és reménység kifejezése, hogy Isten maga fog dolgozni "dadogó" szavain keresztül. A mózesi "Nem tudok beszélni", a jeremiási "Ifjú vagyok én" elénk hozza az Ószövetség fiatal prófétáinak alakját, akik között alig volt papi képzettségű. Róluk még nem is szóltunk, pedig a minden keresztyén lelki papságának ők az igazi előfutárai. - Az alázattal és szorongással való szolgálat megszégyenítő nekünk hivatalosoknak, a hallgató, vagy megfutó felnőtteknek.

A szoros programozottságban az dönti el a szelekciót, hogy Isten is ott áll-e a vezérlőpultnál és ő határozza meg a prioritást. Családokban és gyülekezetben sajnálatos, kifícamodott gondolkodás van, amikor a serdülő, vagy fiatal vonzódása, szolgálatkészsége és felelőssége ellenére legtöbbször más a fontosabb. Lehet, hogy olyan külön kulturális ábránd és képzés, amelyet sosem fogad el igazán a fiatal és nem tartozik "identitásához", de nyúzatják vele. Ha Isten ígéjének közössége és szeretetének szolgálata lesz a szívügye, ezt sokszor "belül" is túlzásnak tartják.

3. Az ifjúság szolgálatának gyakorlati területei

Csak röviden sorolom föl a sok gyülekezetben előforduló "hiányszakmákat", szolgálati ágakat, amelyekben egy-egy ifjú megjelenése önmagában is megelevenítő hatást hoz magával.

a/ Egyházi év főbb állomásaihoz fűződő külön programokat nem szabad kihagynunk. Karácsony, nagyhét (böjt), konfirmációi vizsga (külön), pünkösöd (!), reformáció, gyülekezeti évfordulók, melyek épületekkel, személyekkel, egyháztörténeti eseményekkel kapcsolatosak. Az évi szolgálati tervben időben vázolva, programjukat sokszínűen lehet serdülőknek, ifjúságnak kiadni. A könyvszerető, átéléssel előadó, versmondó, énekelni tudó, zeneértő fiatalok jóidőben megszólíthatók és előkészíthetők.

b/ Gyermekebibliakörök vezetése krónikusan öregszik. Azon a címen, hogy nincs fölkészített fiatal, nem állítunk be senkit a kicsikkel való éneklés, játék, igéket begyakorlató, történetet dramatizáló szolgálatba. Hasonlóan leállunk azzal, hogy konfirmációi órák tematikáját, rövid életrajzokat stb...kiadjunk kis előadásra 5-10 percben. Pedig csak egyszer kell megízleltetni! Sokat tudnak - más szempontok szerint - a gyerekek az egyházat is érintő történelemből és szomjazzák a teljesebb képet róla. - Játék-mesterek és rajzoló, megbeszélést vezető "tudorok" nemcsak a csendes megbízhatóak közül kerülhetnek ki. Lehet, hogy a túl hangos, örökmozgó is felelős és megfontolt irányító lesz a bizalom tapasztalásakor. A 2-300 évvel ezelőtti iskolákban ilyesfajta szerepet töltöttek be a nagyobb praecceptorok a kisebbek instruálásában a tanító-lelkész mellett. Néhány évvel ezelőtt Celldömölk egyik fiúfiájában ezt végezte egy serdülő lányka a kicsinyek között.

c/ Részvételük a gyülekezeti, közegyházi szeretetszolgálatban. - Az előbbiekből már nyilvánvaló lett, hogy az ifjúság sokat emlegetett mindent megvetése és nihilizmusa részben az aktivitás és energiák föl nem használt voltából adódik. Amikor Jézus Krisztus indulatát és odaadását megismerik, a maguk életkorának jellegzetes elszántságával és elkötelezettségével boldogan dobják be magukat a gyengék, öregek, rászoruló segítésének szolgálatába. Krisztus bennük és ők öbenne, ez nem a misztika és átellen szemlélődés, öngyötrő lelkigyakorlatok, látomásokba menekülő entuziazmus

világa. Azoknak alázatos, de örömteljes szolgálata, akik az ÚR "kicsinyei", akiket majd számon kér rajtunk. - A hivatásra készülés és határozott rátalálás keresztyén céltudatosságán túl (vagy abban) éppen ezen a diakóniai síkon lesznek fiatalok a társadalmi szolgálatok természetes résztvevői. akár élmunkásai is. - Az életkorszakra gyakran jellemző érdesség, keménység ellentétéképpen ilyen szolgálatban nagy-szerűen megnyilvánul a jézusi agapé. Ez figyelmes gyöngédségben, a testi betegségekkel, öregséggel járó kellemetlen, vagy nehezen viselhető körülményekben sem érez "hósi följánlást" és kínos vállalást. Mert Jézus is nyomorultak szízeit érintette meg, a halott Lázár bomló testének bűzétől sem riadt vissza.

d/ Résztételük a gyülekezet liturgikus életében

Énekeskönyvünk új kiadásával nagy lépést tettünk a friss, ritmikus, jó tradíciót továbbvivő, kortárs zenét is bevezető, költői szempontból igényes, dallamkincsből gazdag anyagot felölelő éneklés felé. Az ifjúság ezt örömmel fogadta. Isten az új énekkel is hódít köztünk! - Adósak maradtunk liturgikus életünk gyülekezetiívé, közös szolgálattá építésével. Testvéregyházak szigorú tradicionális és lazább liturgiáiban a gyülekezet részvétele céltudatosan, vagy spontán folyik. Az ifjúság szeret saját liturgiát "rendezni". Nem adhatunk tápot annak a tudáthasadásnak, hogy ezt csak spontán akciókban, a templomon kívül lehet megvalósítani. Nyissunk tért az Úr köztünk történő liturgiájának förlismerésével.

III. Az egyház és világ jövőjének reménységjelei

az ifjúságban

Az alábbiak igazában külön tanulmányok tárgyai lehetnének és az LVSZ hazánkban tartott ifjúsági nagygyűlésén fő témát jelentettek. Ezért csak vázlatosan szólunk róluk.

1. Isten igazsága vágyat ébreszt keresésére, állhatatosságot ad megvalósítására

A Jézus személyéből sugárzó autonóm, isteni igazság lenyűgözi az ifjúságot. Testi-szellemi átalakulásuk radikáltságban fejeződik ki döntési síkon. Olcsó konformizmus, haszonérdek alapján való cselekvés, voluntarista fensőbbégi igény visszataszító formálódó jellemük egy-egy szakaszában. Jó, hogyha odatalálnak és meg is maradnak Krisztusnál, aki bizonyosságot tett az igazságról (János 18,38) és minden helyzetben odaszánta életét érte. Fiatalok megrázóan merik elismerni életük sebeit, foltjait és szeplőit. Önmegvető elszántsággal küzdenek a "tisza" döntésekért, a keskeny, tiszta életútért. Személyi konfliktusokban sokszor arra következtetnek, hogy nagy egyházi, vagy társadalmi összefüggésekben is hasonló ellentmondások vannak. Nehezen tudják a látás és életformabeli különbségeket türelemmel hordani, eredményeket kis lépésekben is kívánni. A döntő belső életfordulat megtapasztalásával mindenkire érvényes döntő változást remélnek a közösségi élet igazságosságában is. Izgatottság, robbanés-

konyság, vagy apatikus visszahúzódás sokkal jobban látható rajtuk, mint az álarcos felnőttön.

("Nem igaz. Sohase voltam bátor. Csakhát a társak gyávaságától természetesen mindig visszariadtam,...a hamis éneket s a felfújtt nagyságot kinevettem." Jevtusenko: Dühös fiatalok) Ha Krisztus lett az egyetlen tekintély, az ő lényének fényében eltűnik magam és mások hit- és életközösséget rontó árnyéka. Örülünk-e, hogy Isten velük épít új utat a politikusok, közigazdászok, politológusok...szerint oly bizonytalan földi jövőbe?

2. Ökumenikus igényük a mai keresztyénység égető kérdése

A hazánkra oly jellemző keresztyén felekezeti sokrétűség, a reformált egyházak nemzeti, nemzetiségi önállósága, a szabadegyházi kis közösségek gyakori megjelenése nehézzé teszi a fiatal számára a hitben egy keresztyén anyaszentegyház látását a keresztyéniségen kívüli nagy világvallásoktól megkülönböztetve. - A keresztyén egyháztörténet belső konfliktusai, hatalmi, gazdasági érdekekkel összefüggő dogmatikai harcai már jórészt a múlt kódébe hullottak előlük. - Nagy kegyelem ez Istentől!

A Krisztusban Isten gyermekeinek szeretetközösségét megtalált fiatalok nem akarják érteni és nem érzékelik a dogmatikai, egyházszervezeti, egyházjogi, liturgikus különbségek élesen elválasztó teológiai hátterét. Általában nem maradnak meg a megtérés érzelmi síkon való megélésénél. Törekednek a "több ismeretre" és konkrét, egymást építő, intő, eszlekedetekkel gyümölcsöző közösségi életre. Az utóbbi években kezdjük érezni, hogy ez a nyitottság a hagyományosan zárt római katolikus területekről kimozduló fiatalságra is érvényes. - A gyülekezetnek nem kell félnie az "evangélikus identitás" elvesztésétől, ha az igéből felismert helyes tanítást és életformát és nemcsak hamisan értett "protestáns" ellenvéleményt közvetít a fiatal nemzedéknek.

3. Isten velük és nekik akarja megtartani a teremtett világot

Valaki nemrég azt mondta, szeretné megérni, hogy szupercivilizáció lényei jelentkezzenek a világűrben. Azok majd rendet csinálnak köztünk... Ez utópia és valóságos helyzetünk megoldásának kikerülése. - Az ifjúság érzi saját bőrén a teremtett világ és kicsiny Földünk ökológiai egységének, szépségének, minket elfartó voltának romlását. Ma már nem mindig és mindenütt utánozza "civilizált" "ösein" környezetromboló, rövidlátó, gyors haszonra törekvő átalakító gazdálkodásának (rablógazdálkodásának) módszereit és stílusát. Nem hívó és hívó felelős gondolkodók, tudósok jelzéseit a mentésre és megelőzésre elsősorban az ifjúság fogadja komolyan. Harcolni is kész érte önmaga kényelme, helytelenül tervezők és kivitelezőkkel szemben. Hazánkban egyre növekszik környezetünk rendjének, esztétikus fejlesztésének társadalmi csoportokban, szabályzó rendeletekben való megbecsülése. Keresztyén fiatalok együtt szépítik és gyönyörködnek a teremtett világ ajándékaiban nem keresztyén társaikkal. Isten eljövendő új teremtésének reménye még inkább kötelez és mozdit mindanak szeretetére, őrzésére, amit itt kaptunk tőle. Talán a

Duna-völgyének egy szakaszáról kell elszámolnunk bölcsebben. Szomszéd ország fiataljai ezrével tanyáztak a havas mezőn miatta. - Talán a madarainkat figyeltük együtt izgalommal, jönnek-e még az etetőkhöz? Mert ott kint élnek velünk és értünk és nem a tömblakások madárkalitkáiban.

Ifjúság, korának belső feszültségeivel birkózva a külső ellentmondások szakító és romboló tényezőinek kísértései közt Isten békességét ma is megtalálja. Vegyük észre ennek jeleit, koruk és alakuló jellemük, formálódó egyéniségük, megmaradó bűneik ellenére ezt a békességvágyat és mélyítsük el Istentől kapott bizalommal. Bizalommal, mely zöldeskék bolygónkat nem föstögeti mindig vérpirosra és koromfeketére. Imádsággal, hogy Isten nekik, velük tartsa meg a kis hazát, a hazák földrészeit és a milliárdoknak is elegendő helyet, földadatot, célt jelentő, oly rövid ideig élvezhető földi világot.

Mit tehet I S T E N az ifjúságon keresztül a gyülekezet életének föllendítésére? - Sokat akar tenni! - Az a kérdés, bízunk-e abban, hogy hatalma van erre? Hogy imádkozunk, küzdünk-e velük és hagyjuk-e, hogy elvégezzék azt, amit csak ők tudnak elvégezni? Bízunk-e abban, hogy a mai ifjúságból is gyűjt Isten új, neki tetsző, jó cselekedetekre igyekező népet? Örülünk-e ennek és hálát adunk-e érte előre?

Bödecs Barnabás

F. Riemann: Die Kunst des Alterns

Kreuz Verlag, Stuttgart, 1981

A szerző /1904-1979/ a pszichoanalízis nemzetközi rangú, nem ortodox, igen tág látókörű, írni is eredetien és szépen tudó képviselője. Beállítottságára jellemző, hogy volt bátorsága a náci Németországban maradni, noha személyes üldöztetésre is számíthatott. Hatása messze túlterjed pszichológiai berkeken: főleg Grundformen der Angst című /Ernst Reinhardt Verlag, München, Basel, 1961/ immár klasszikus műve révén, melyet a legszélesebb körök olvasnak, elsősorban a hiperkritikus fiatalok. Személyesen tapasztalhattam Nyugatnémetországban, mennyire becsülték például értelmiségiek - lelkesek is - ezt a rendkívül értékes tanulmányt, mely még a szerző életében 148 000 példányban jelent meg, noha szakkönyv. Nemrég egy frissen érettségizett NSZK-beli lány kérdezte: olvastam-e, mert ő igen. /Nagy nyereség lenne, ha magyarul is megjelenhetne./

Riemann külön erőssége kötetlen, hajlékony, szellemes stílusa, melytől a könnyed humor sem idegen, s ez magvas fejtegetéseit nagyon szerencsésen színezi. Amikor például azt akarja megmagyarázni, miért választanak egyesek mélyen szellemi színvonalak alatti házastársat, a következő példázatot mondja el: Megkérdezik a fáciánt, miért tyúkot vett feleségül. Mi sem egyszerűbb - feleli az -: én és a feleségem halálosan szerelmesek vagyunk belém.

Az öregedés művészete témaköréről élete utolsó évtizedében írt, saját legszemélyesebb tapasztalatai alapján is. Hátahagyott írásából és két rádiós előadásából állította össze e kötetet két egykori tanítványa. Már második kiadásban is megjelent. A téma fájdalmasan is időszerű, mert az euramerikai kultúrában fokozódó leértékelés sújtja az öregkort, amit tragikomikusan jelez, hogy ma már hazánkban is egyre "szemérmesebben" kerülük magát a szót. Új tabu rakódik ránk: nem illik öregekről beszélni, legfőljebb idősekről. Egy közéleti személy, aki túlélte Auschwitzot, azt mondta: Korunk zsidói az öregek. Ha nem is hivatalosan, az ifjúság az irigyelt kategória /ami mellesleg a fiataloknak sem tesz különösebben jót/, s akinek életében elharagozták a delet, abban már ott bújkálhat a szorongás: "post iucundam iuventutem" lassan ízét veszti az élet, jön a "senectus molesta", amely már jóelőre "molestálja" azokat, akiket feléje visz a víz. Még Illyés versében, a "Menedék"-ben is: "...lassúbb-gyorsabb agonizálás minden élet ötven után". Az öregek megbecsülése egyre ritkább erény. Így aztán az érintettek akárhányszor önmagukat is leértékelik, ami az egyik legrozkasztóbb teher. A rádió, tv, képeslapok, folyóiratok s ászként nemrég az "öregek éve" mind máig nem győztek eleget foglalkozni a tengernyi idevágó problémával, melyek közvetlenül vagy közvetve úgyszólván mindenkit érintenek. Az élet délutánján sokan már haragban vannak a múlt idő-

vel, szinte a jövőnek háttal sodródnak az évek árján, miközben melyikük hogyan próbál "bizonyítani", kompenzálni - sokszor önpusztító, görcsös erőlködéssel. Mintha üvegfalú gettó lenne az öregkor, emberevő Moloch, a halál előszobája, melyben talán jobb előrehozni "a játszma végét".

Lélekgyógyászok a megmondható, milyen mérgező kigőzölgései vannak úgy negyventől a "most már lefelé megy a ló" egyoldalú életérzésnek, /ez sokszor megkapó képekben jelentkezik az álom szimbolikájában, / mivel az öregkort teljesítményimádó és lelki analfabéta tendenciák megfosztották értékeitől-rangjogiától, mint a halálra ítélt tisztet kivégzés előtt rangjelzésétől és kitüntetésétől.

Riemann nem burkolja ködbe az öregkori deficiteket, de hiteles nyíltsággal szól az élet utolsó negyedének esélyeiről, mondhatni rendeltetéséről is. Arról, hogy kezünkbe kell vennünk - és pedig idejekorán - az öregségünket, mert a legkevésbé sem mindegy, hogy azt felelősen és bölcsen formáljuk-e, vagy az /de-/formál minket. Ide illik az ókori latin szólás: "Elközelít az öregség - már most vess vele számot!"

Szerzőnk abból indul ki, hogy az ember boldogságra vágyik, s ezt hajlamos kisgyermekkorának mintájára - vö.: a boldogan szopó vagy alvó csecsemő - kívülről várni, hogy aztán korlátlanul elandalodhassék benne. /Bármiféle kábulat rabjai ezt hajhásszák./ Csak hogy nem arra születünk, hogy szüntelen boldogságban fürdőzzünk - a szó legteljesebb értelmében föl kell nőnünk külső és belső világunk felelős gazdáivá. Két egymást kiegészítő célképzet segíthet eligazodni: az az önmegvalósítás és a szerelem, a legszélesebb értelemben. Előbbi korántsem az önzéssel azonos, sőt: csakis közösségi-embertársi összefüggésben, "használni-adni akarok" beállítottságban valósulhat meg, s ezzel máris a szeretetnél vagyunk. Ehhez szükségképpen hozzátartozik, hogy gyakoroljuk magunkat az egészséges önkorlátozásban, és tudjunk hálásak lenni azokért a javakért, amelyekben részünk van. Életérzésünk, világunk ugyancsak másképp nézne ki, ha ismét számot tudnánk vetni egymásra utaltságunkkal - mondja Riemann -, de szívünk restége a boldogságnak sokféle lehetőségétől foszt meg bennünket. Szól a sikerhajhászásról, a száraz intellektualizmusról /mely az érzelmi kultúra rovására megy/, a szerzési görcsről, számos komoly érték elhalványulásáról, a felületes, rohanó életéről, a párkapcsolatok megüresedéséről, a szabadságnak gátlástalanság-gá torzulásáról. Olyan beállítottságot tart kívánatosnak, amely képes transzcendálni: túlmutatni önmagán, többre irányulni a megfoghatónál. Az egyénfölbőlti célok értékét nagyra becsüli szerzőnk, a különböző vallásoktól mindazon eszmékig, amelyek révén az ember fölülemelkedhet földhözragadtságán, magába zárt-ságán.

Minenképpen krízis a közelítő öregség - annál komiszabul, minél mélyebben rögzült az ember egyoldalú életérzésében, a fiatal/os/ság és a sikerek /vagy kudarcok/ bővületében, s minél jobban elkényeztette az élet, vagy épp ellenkezőleg: minél útfélre vetettebbnek érzi magát, s az a fő kérdése: Hát éltem én egyáltalán? A változásképtelen embernek rém az öregség, de aki képes új látásra nyitni szemét, az meggazdagodva

kerülhet ki a válságból.

Külön fejezetet szentelt Riemann annak, hogyan módosul az erotika és szexualitás az élet második felében. /Ezzel is arra utal: öregségünk szerves egységet képez a megelőző évtizedekkel, folyamatosan kell rá felkészülni, mert kész katasztrófa, ha egyszer csak úgy ránczuhan, például nyugdíjazáskor./ Az egyéni különbségek lehetnek nagyok, de akkor is érvényes: egyrészt embertelen féldoldalasság a korosodókat "közgondolkozásilag" kizárni a szerelemből, másrészt ennek terét - jó esetben - a több gyengédség, meghittség tölti be fokozatosan. Persze ez sem merő idill - Riemann a rá jellemző derűvel idézi azt a nyolcvanas művészt, aki a korzón egy szép nő láttán így sóhajtott fel: "Istenem, csak még egyszer lehetnék hetven éves!" /Az ilyen önirónia gyógyszer./ Rossz esetben viszont a szexualitás infantilizálódik, és egy 4-6 éves gyermek szintjére is visszasüllyedhet. Egyébként is: minél önzőbb ösztönlényként élt valaki, annál nehezebb átállnia értelmes szublimálásra, elmélyülésre.

Kendőzés nélkül szól szerzőnk az idősebb korra áthangolódni nem tudók-akarók sokszor másokra is igen káros magatartási tévformáiról. A munkafanatikus előtt úr tátong, mert eddig is inkább csak a külső dolgokkal tudott mit kezdeni, és sohasem próbált eligazodni önmaga belső világának jeleiben. Az élet estéjén megnőnek az árnyak: felidéznek egykori veszteségek keserűségét, s akkor "nincs a teremtsében vesztes, csak én". Felnőtt gyerekeket válogatott praktikákkal próbálják magukhoz láncolni, sokszor pusztító eredménnyel /vö.: "Az önvesztés gyökere", Diakonia 1985.1/. Korábbi, talán enyhébb hajlamok mániává torzulhatnak: zsugoriság, falánkság, úrhatnamság stb. deszkázhatja be az eget. Van, akinek a kötekedés vagy szerencsétlenségének hangoztatása az öregkori sportja, s közvádlóvá emeli magát a gonosz világgal szemben. Az ilyen attitűdök kifelé-befelé mérgeznek, és irgalmatlanul felgyorsíthatják a "személyiségmészesedést".

A békés és tisztos öregség idillje, mely hajdan talán túl szép megvilágítást élvezett a közgondolkodás képtárában, mint-ha a pincébe került volna. Sokan reagálnak az öregség közeledtére nosztalgiával, borongással, pedig nem célszerű háttal menni a jövő felé. Így lehet az öregség sóhajok hídja a semmi-be. Ráadásul a magasskor tapasztaltsága is devalválódott - részben talán okkal, mert tényleg más volt a régi "atyavilág", túlzott is talán egyben-másban, s a fiatalok nem egyszer szakmailag is "lekörözik" a korosabbakat, erővel pedig pláne jobban bírják. Az egyoldalúan racionalista beállítottság is kolonc lehet az öregek nyakában, amitől nem bírnak "fölnézni", s csak a földet meg a koloncot látják. Aki pedig csak azért is erősebbnek akar mutatkozni, mint a fiatalok - amitől a Kalevala is óv - az könnyen úgy jár, mint Ibsen Solness építőmestere: valamilyen értelemben "lezuhan". Pedig tényleg változhatnak javunkra is életünk utolsó negyedében, mintegy a zárókövet téve föl rá.

Vannak könnyítő tényezők is az öregség mai útján: a modern technika, orvostudomány és pszichoterápia lehetőségei, addig parlagon heverő érdeklődések, képességek kifejllesztése,

átfogóbb önművelés, új élményterületek megnyitása. Mindez persze nem teszi nélkülözhetővé a halállal kapcsolatos beállítottság kimunkálását: Riemann négy modellt is idéz, amelyek valamelyike segítséget jelenthet az adott személynek. /Ezeket szinte profanizálás lenne egy-egy címszóba gyúrni. A szerző személyes hangja hatja át ezt a legnehezebb témát is, és teszi megközelíthetővé./ Sokat használhat az is, ha öregek be tudnak ágyazódni különböző sorsközösségekbe, csoportokba, klubokba, s nem internálják magukat magányukba. Aki magába zárkózik, az aztán elveszítheti a kulcsot. - Igen jó hatású lehet, ha saját belső világának megismerésére törekszik a korosodó ember, s egyben másoknak is jobb megértésére, sőt lehetőség szerinti segítésére. Az önfeledtség kitűnő gyógyszer.

Erényei is lehetnek az öregségnek: higgadtság, megújuló szeretetképesség, a mélyebb világszemléleti, hitbeli, személyfölkötti értékek átérzése, elsajátítása, az igénytelenség, az adni akarás és a szellemi szabadság. Minden úgy valósítható meg, ha közben az ember nem ragaszkodik körömszakadtig ahhoz, amit úgysem tarthat meg változatlanul. A magányosság elleni küzdelem is csak annak elfogadásával lehet személyiségérlelő, mélyíthet alázatosabbá, emberibbé.

Meleg hangú, kiváló szakember igen sok lényegeset mond el az öregségről aránylag röviden, megkapóan, közérthetően, meggyőzően. /Könyvét lelkes, széleskörű sajtóvisszhang fogadta az NSZK-ban és Svájcban./ Sosem volt még annyi öreg - és közülük is annyi életunt - hazánkban, mint ma. Nekik és negyventől mindenkinek "életet adhat az évekhez" /Selye/, ha megtanulnak jó öregséget nevelni maguknak. Mert ha nem is vesszük észre, korán kicsírázik bennünk a leendő öregség, aztán pedig, ha gondozzuk, termékeny fává terebélyesül.

Apropó, fa. "Az Úr házában elültetett pálmáról" azt mondja a 92. zsoltár: "Magas korban is sarjat hajtának, dús lombúak és zöldek maradnak."

Dr. Bodrog Miklós

Kolossé 3, 3-7.

Bár tudom, hogy alapigénk a 3. verssel kezdődik, jó, ha figyelünk már az első versre is. A 3. fejezettel ugyanis új szakasz kezdődik. Az előbbieken Pál óv a tévтанítók törvényeskedésétől, majd egy új gondolatort indít el. Levelének második főrészében arról ír, mit jelent a keresztyén ember új élete a Krisztusban.

Textusunkat ellentétpárok jellemzik, mint halál és élet, régen és most, fent és lent, elrejtett és nyilvánvaló. Úgy gondolom, akkor teszünk helyesen, ha készülésünk során ezeket az ellentétpárokat megvizsgáljuk, anélkül, hogy a feszültségeket mindenáron feloldani akarnánk. Így jutunk el ugyanis az ige mondanivalójához a vasárnap témája alapján: Krisztusban elrejtett élet.

Az első ellentétpár a halál és élet. Meghaltatok - feltámadtatok. A keresztségben óemberünk vízbe fullad, meghal, az új pedig feltámad a Krisztussal. (Róma 6,3kk. II.Kor. 15,14. Gal.2,19.. II.Tim.2,11.) Krisztus és egyháza úgy tartoznak össze, mint a test és a fej. Egymás nélkül elképzelhetetlenek. I.Kor.12,13. szerint Krisztus testébe keresztteltettünk. Így lesz az ő halála a mi halálunk és az ő élete is a miénk. Benne és általa élünk.

A következő két ellentétes fogalom az elrejtett és nyilvánvaló. A keresztyén ember új élete elrejtett élet, ahogy Krisztus uralma, az ő királysága, ő maga is teljesen elrejtett. Királysága, mely nem e világból való, csak az övéi számára valóság, mégpedig a hit valósága és nem a tapasztalaté. Nyilvánvalóvá csak megjelenésekor fog válni. Conzelmann írja ezzel kapcsolatban: "Így lesz az eschatológiai reménység kritikai meghatározójává földi létünknek. Ami vagyok, és ami leszek, azt ma még nem látom. De hallom az evangélium által."

Mit ért az apostol a 'fent és lent' ellentétén? Nem egyszerűen az ókori világ térlátását követi, amikor fentről és letről ír. A fent Isten világát jelenti, Isten akaratának teljesedését a világban. Keresni az odafent valókat az első parancsolat komolyan vételét jelenti: arra törekedni, hogy Isten úr lehessen az életünkben. Jézust kell követnünk (Fil. 2,5.), önző énünk halálba adásával, indulataink megtagadásával. A lentre irányuló élet ezzel szemben a csak magával törődő, önző céljaiért küzdő, csak az élet dolgaival törődő magatartás.

Az 'egykor és most' a keresztyén ember Krisztus nélküli életére utal vissza. Egykor: mielőtt őt megismertük, mielőtt a keresztségben Isten gyermekei lettünk. A múlt lezárult, valami egészen új kezdődött. Most: Isten ajándéka az új élet már a miénk, reális valóság. De a keresztség nem valami mágiikus dolog, ami immunissá tesz bennünket a rosszal szemben. Az új élet ajándékát úgy őrizzük meg, ha küzdünk érte. Ami a megtéréskor a szívben végbement egyszer és mindenkorra,

annak a mindennapi életben kell realizálódni a tagok "öldöklésében". Ez a küzdelem is a keresztyén mosthoz tartozik.

Az igehirdetés témáját az elmondottak alapján így fogalmazom meg:

Elrejtve és mégis nyilvánvalóan.

Bevezetésként arról kellene szólni, hogy életünkben, a mai ember életében mennyi a sokszor elviselhetetlennek tűnő feszültség. (Kiki találhat rá számos példát környezetében. És arról is lehet beszélni, hogyan próbáljuk sokszor minden áron feloldani azokat, nem ritkán olyan eszközök segítségével, melyekkel nemcsak a magunk, de környezetünk életét is tönkre tehetjük. (Alkohol!))

Mai igénkben arról hallunk, hogy a keresztyén életben is van egy bizonyos feszültség, amit nem lehet, sőt nem is szabad feloldanunk. Így igaz, hiteles hívő életünk, amíg itt a földön élünk. Miben áll ez a feszültség?

A keresztyén élet elrejtett élet!

Elrejtett a kezdet. "Meggaltatok, és életetek el van rejtve a Krisztussal együtt az Istenben". A keresztségre utal itt igénk. Isten akkor mondta ki a döntő szót életünkre: "Mégváltottalak, enyém vagy!" Ő nyilvánította ki igényét reánk, Ő terjesztette ki Krisztus váltságahalálának érvényét a mi életünkre is, még mielőtt mi valamit is tehetünk volna. (Érdemes ma erre különös hangsúlyt tenni, amikor annyian próbálják gyülekezeti tagjaink hitét ezen a ponton megzavarni! (Jobst Schöne: "Das Wort Gottes zur Taufe" című könyvében ír egy idős parasztemberről, aki templomának keresztelő-medencéjét megérintve mondotta: "itt kereszteltek meg, itt nyertem el üdvösségemet!")

Elrejtett a folytatás is. Nem az én elhatározásom, buzgóságom nyomán jutok el tudatos hitre. A könyörülő Isten munkája nyomán, a hirdetett igében érint meg, munkál hitet bennem, vezet, és őrzi meg hitemet mind a célíg.

Rejtett keresztyén életünk tartalma is. A bizonyosság, ami a hirdetett ige által a miénk (Conzelmann!), az erő, amit az úrvacsorában nyerünk, a közösség áldása, mind mind olyasmi, ami egy kívülről számára megmagyarázhatatlan, értelmetlen.

Rejtett Krisztus maga is. Ahogy a feltámadott, dicsőséges Úr belealázkodik egyszerű, szolgálai eszközökbe, s úgy építi egyházát, hogyan a kicsikben és rászorulóknak közeledik hozzánk: rejtett uralom!

Rejtett a cél is. "Vele együtt megjelentek dicsőségben". Vár az örökség Krisztusnál! Mikor? Nem tudjuk, nem is kúthatjuk. Őnteltség és bűn, ha valaki ebbe a titokba be akar hatolni!

A keresztyén élet nyilvánvaló élet.

Így hangzik igénk második üzenete és baj volna, ha igehirdetésünkben erre nem kerülne ugyanolyan hangsúly. Van ugyanis a rejtett keresztyén életnek egy nagyon is nyilvánvaló, mindenki számára látható oldala, a tiszta, becsületes, szolgáló élet. Erre mondja Péter levelében, hogy ez ige nélkül is megnyerő erő. És itt következik a soha fel nem oldahtó feszültség: meggaltatok... öldököljétek meg! (tudatosan használom a régi földítäs kifejezését, jobban kifejezi a folya-

matosságot.) Aki ezt feloldja, aki azt állítja, hogy egyszer és mindenkorra megszabadult a bűntől, a kísértésektől, az rajongó, tévúton jár! A keresztyén élet naponkénti harc, az emberrel, a bűnökkel, hitetlenségünkkel, vakságunkkal. De: van győzelem, lehet tiszta és becsületes életet élni. Igehirdetésünkben erre a harcra kell buzdítani a győzelem reményében. Ezt a mondanivalót így fogalmazom meg:

Nem élhetünk bűnökben, ha tudjuk, hogy hova tartozunk! Életünk két, a bűnnek, a sátán támadásainak leginkább kitett területéről beszél itt Pál. Paul le Seur a "fiatalok" és "idősek" bűnéről, kísértéséről beszél, mikor igénk a paráznság és kapzsiság elleni harcról ír. Tudjuk azt, hogy ez nem egyszerűen generációs kérdés, sőt sok példa van arra, hogy idős korban szakadnak szét szilárdnak tűnő kapcsolatok, vagy éppen fiatalok életét teljesen meghatározza a kapzsi, szerzésre beállított életszemlélet.

Harcoljunk a tisztaságért! Sokan a VI. parancsolatot ma már túlhaladottnak tartják. Isten akarata azonban mindig időszzerű: házasság előtt, házasságban, vagy azon kívül, kíméletlenül harcolni kell minden ellen, ami "pornosz"!

Éljünk becsületes életet! Az anyagiakban derül ki, lesz nyilvánvalóvá igazán, hogy Isten van-e első helyen életünkben, vagy bálványimádók vagyunk. Ennek csalhatatlan jelei: áldozatos, szolgáló élet, vagy kapzsi, "magunknak való" élet.

A keresztyén élet feszültségéről beszéltünk. Ez a feszültség feloldhatatlan, de nem elhordozhatatlan. Mert ha hitünk a ma még elrejtett Krisztusban gyökerezik, ő maga ad erőt, hogy életünk nyilvánvaló gyümölcsöket is teremjen.

Keveháziné Czégényi Klára

Ha textusunkat nagyobb összefüggésbe helyezzük, ami ezúttal elengedhetetlen, akkor megfigyelhetjük, hogy Pál a 12-14. fejezetekben a gyülekezet lelki ajándékairól ír. Kiindulási pont a nyelveken szólás, amelyet némelyek túlértékelttek, kizárólagossá tettek s ezzel magukat is mindenkinél különbnek tartották.

Pál a lelki ajándékokkal szemben a Szent Lélek mindenek felett valóságát hangsúlyozza, aki adja, aki kiindulópontja minden jellegű ajándéknak, karizmának.

A 12. versben meglepő, hogy a test tagjai nem a gyülekezetre vagy az egyházra utalnak, hanem egyenesen Krisztusra. Amint a keresztségben a Krisztus testének tagjai leszünk, akként az egy Lélekkel való megittatás is az egységnek a jele, akár a keresztségre, akár az úrvacsorára vonatkoztatjuk. (Lietzmann)

A test tagjainak különböző funkciója nem teszi egyiket vagy másikat értékesebbé, hiszen együtt működőképes a szervezet. Így a kölcsönös egymásrautaltság magától értetődő. Nincs ez másként a gyülekezetben sem. A különbség nyilvánvaló, ezt sajátos hasonlattal érzékelteti Pál, amikor a test tisztességtelen és ékesség nélkül való tagjairól beszél, de a kölcsönös gondoskodás kihangsúlyozásával utal Istenre, aki mindezt egybeszerkesztette, hogy ne legyen meghasonlás a testben.

A gyülekezet különböző csoportjainak egymástól való elszakadása, a személyekhez való kötődés vagy a hátrányos helyzetben levők lenézése csak ezzel a szemlélettel győzhető le. Az összetartozást munkálja a Lélek a karizmák ajándékozásával és így marad egy Krisztus teste.

Az együttzenvedés és az együttörvendezés a "Krisztus-esemény folytatása" (Bultmann). Ez a záloga igazán a Krisztus testében való maradásnak. Ez nem érzelmek túláradását jelenti, hanem tényleges részvételt a másik életében jó és rossz napokban egyaránt.

M e d i t á c i ó

Igénk az 1943-ban kiadott *Mystici Corporis* enciklika alapja. Benne XII. Pius a Krisztus testének titkáról szól. De megjelenésében hangsúlyos a jogi elem, az igazgatott organizáció, a kiépített hierarchia. Az organizációval szemben az egyházzról, mint élő testről, a Krisztus testéről - organizmusról szólunk.

Ezért a gyülekezet a hívők közössége, akik Krisztust Uruknek fogadták el és egymásnak szolgálnak. A Lélek ajándékai által meggazdagodottan adják tovább, amit kaptak. A sokszínűség ajándéka rögtön kritikus kérdést inspirál bennünk: miért az "Ein-Mann-System", az egy emberre

épített gyülekezeti élet honosodott meg közöttünk.

Fontosabb kérdés azonban napjainkban az igazi emberi közösség hiánya. Világnézetre való különbség nélkül keresi az egyén a számára elfogadható, őt életető emberi közösséget. A modern társadalmak átalakulásának egyik sajátos velejárója a lakóhelycsere, a pályamódosítás, nagy városok létrejötte, amelyek mind szétörik a gyermekkortól kialakított emberi kapcsolatokat, magányba, elszigeteltségbe és egyedüllétbe, társatlanságba kergeti a modern élet azokat, akik tudatosan nem küzdenek külső körülményeik sodró erejével szemben emberlétünket boldogító közösségi kapcsolatokért.

Keresztyén összefüggésben ez azt jelenti, nem lehet individuális keresztyén életet folytatni, mert nincs hit közösség nélkül, nincs szolgáló keresztyénység gyülekezethez tartozás nélkül.

Krisztus a test, mi tagjai vagyunk. A gyógyító emberi közösséget nem kell megszervezni, mert Benne adott. Akik elfogadják megváltó, kiengesztelő szolgálatát, azok tovább is adják.

Krisztus a gyülekezetben él. A kérdés: a gyülekezet megjeleníti-e mindig Krisztust, vagy szakadásaival, versengésével, göggjével, személyekhez kötöttségével felismerhetetlenné teszi?

A Krisztushoz tartozás mégsem a gyülekezeti élet "minőségén" alapszik, hanem amire Pál utal: egy testté kereszteltettünk meg. A keresztség nem egy távoli esemény, vallásos szertartás emberlétünk hajnalán, hanem felvétel a Krisztus testébe, egy határozott ígért: enyém vagy, amelyre ismétleten szabad emlékeznünk. Nem az egyén megszentelése a keresztség, hanem beletartozás immár az üdvösséget remélők közösségébe. Ezért a Krisztushoz tartozás Istennek a keresztségben adott ígértén alapszik. S ebben egyek vagyunk mindazokkal, akiknek a keresztség fontos, akiknek szent, illetve szentség.

A gyülekezetben való élet magától értetődő jele az, hogy kész vagyok a másik másságát elismerni és egyidejűleg az összetartozást vele boldogan igenlem. Emberi közösségekben hajlunk arra, hogy az ideális embert, a példaképet keressük, s a másikat ehhez mérjük. Ha készek vagyunk arra, hogy a másikat a maga sajátosságával elfogadjuk, anélkül, hogy másokhoz hasonlítanánk, akkor a szeretet szabadságában lehetünk együtt a gyülekezetben, az egyházban.

A gyülekezetben azonban egymásra utaltságban is élünk. A Krisztusban végbement váltság felismerése megóv attól a hittől, mintha lenne olyan sajátos kapcsolatunk Istennel, amely a másíknak nem lehetséges. Ezért nincs helye semmiféle gögnek a keresztyén gyülekezetben. Aki a testvérétől elszakad, Krisztustól szakad el. Ezért lehetnek együtt hűséges, tradicionális evangélikusok és pietisztikus beállítottságúak, kultúrprotestánsok és modern bibliaszemlélettel gondolkozók egyaránt a gyülekezetben, ha Krisztust Uruknek vallják és szolgálnak a gyülekezet épülésére.

A gyülekezet a többiekkel együtt szenvedő és együtt örvendező közösség. Tud együttérezni a másik gyászában, tud együtt imádkozni a krízisbe kerültért, s tud örülni az

örülőkkel: fiatalok boldog életének, sikeres vizsgáinak, felnőttek hivatásban elért eredményeinek, unokák hitre jutásának és bölcs öregek elégedettségének.

R ö v i d v á z l a t

Mindannyian vágyunk igazi emberi közösségre. Egyre nehezebb találni, találkozni azok közösségével, akik megbízhatók és bizalmunkat elfogadják. Tagok vagyunk külön-külön, együtt alkotjuk a testet. Az egymásra utaltság magától értehető, mégis oly nehezen valósítjuk meg.

Pál arról vall, hogy a Krisztus gyülekezete gyógyító közösség. A kérdés: mennyire tapasztalható ez közöttünk, egyházunkban?

1/ Hogyan jött életre ez a közösség, a Krisztus teste? - A keresztség által, amely meghívás és elfogadás. - Meghívás a szentek közösségébe és elfogadása - később - Isten cselekvésének bennünk.

2/ Melyek a közösség veszélyei? - A másik másmilyenségének a saját elgondolásunk szerinti formálása, a sajátos vonásaihoz való jogának tagadása. Kísérlet arra, hogy egyfajta kegyességét vagy életstílust egyedül üdvözítőnek kiáltunk ki. (Hány egyházszakadás mögött rejtőzik öniség!) Kísértés végül, hogy a gyengéket lenézzük, fölényünket éreztessük. Helyette felkarolás, melléállás, segítés egyénisége kibontakozásában. Szórványgyülekezeteink megbecsülése, gondozása ezért is felelős megbízatás.

3/ Mi a közösség alaptörvénye: a Krisztusra utaltság és az egymásra utaltság felismerése a szenvedésben és az örmömben egyaránt.

4/ Hogyan él tovább a közösség? - Ha egy Lélekkel ittattattunk meg. A gyógyító közösség úrvacsorai közösség, amint azt a XX. század ökumenikus tapasztalatai nyilvánvalóvá tették.

Némely gyülekezetünkben elhasznált a levegő és szűk a horizont. Régius vallásoskodás nem indukál gyógyulást helyes életszemléletre és szolgálni kész magatartásra. Beszűkült látás, amely nem néz túl saját gyülekezete kerítésén, valóságérzék-vesztés is.

Legyenek gyülekezeteink gyógyító közösségek, akik felkarolják azokat, akiken sebet üt az élet, megtört szívűekké tesz a váratlan gyász, mely omló kövekként rájuk zúdult.

Legyenek gyülekezeteink örvendező közösségek, akik tudják, hogy URuk dicsőségében akkor részesülnek, ha szolgálatuk végzésekor földi kicsiségük tudatában eszközök tudnak maradni az Ő kezében.

Sebek Imre

18. vasárnap

Mik. 6, 6-8.

Egzegetikai háttér

Fontos a megelőző versekkel összefüggésben látnunk alapigénket. A szakasz az Isten és népe között megromlott viszony helyreállítására keres megoldást. Az egyik lehetséges út: fokozottabb mértékben eleget tenni az áldozati kötelezettségeknek. A kifejezések is ezt tükrözik: kosok ezrei, olajpatakok tízezei. Az egzegetáknak gondot okoz a gyermek-áldozat említése. Van olyan álláspont, amely szerint Akház király áldozatára céloz a próféta (2Kir 16,3 és 2Krn 28,3). Izráel krízis helyzetéből Akház is kiutat kereshetett. Hogyan lehet helyrehozni a megromlott viszonyt Isten és népe között? Mivel lehet Istent kiengesztelni? Ekkor Akház saját elsőszülött fiát (vagy fiait) égőáldozatul adta, csak hogy Istent megnyerje. Ebben a helyzetben hangzik a prófécia. A másik álláspont szerint nem kell konkrét eseményre gondolnunk. Mózes törvényét az elsőszülöttekről semmiképpen sem értelmezhetjük úgy, hogy az engesztelő áldozatul szolgálhatna. A textus tartalma inkább így érthető: a legnagyobb áldozat sem ér Istennél annyit, mint az az élet, amely kitárulkozik felé és az emberek felé.

A próféta az áldozatoktól más irányba tereli figyelmünket. A megoldást a hirdetett igének megtartásában találhatják meg, nem pedig fokozott vallásos cselekedetek felmutatásában. Az Isten ígéje megtartásának hármias tartalma Mikeás szerint: aszót mispát - (szociális) igazságot cselekedni. Fordításunkban így szerepel: élj törvény szerint. Igaz életet élni, minden hamissággal és erőszakossággal szemben. Cselekedjük azt, ami az Isten akarata.

'ahabat heszed - szeretni az irgalmasságot. Bibliánkban: törekedj szeretetre. A heszed elsősorban Istennek népe iránti önzetlen szeretete és irgalmassága. Tartalma szerint tehát megbocsátás.

hacnéa' leket 'im- 'eloheká - alázatosan jární, alázatos életet folytatni Isteneddel. Elismerni Istent URamnak, aki fölöttem van. Az alázatba nem fér bele az az igyekezet, amely ajándékokkal, vagy "hívó" magatartással akarja megnyerni Isten tetszését. Az az alázat, hogy elfogadjuk, amit Isten Jézus Krisztusban nekünk ajándékozik.

Az igehirdetés felé

Az Ószövetség emberének egész világnézetét az Istentől való függés határozta meg. Konfliktusait az Istenhez fűződő viszonyának megromlásával magyarázta. A krízisből a kiutat Isten kiengesztelésével akarta megtalálni. Az áldozat bemutatásának gyakorlatát sokszor nem követte a megváltozott, megújult élet. A keresztyén ember szemléletét alapvetően

meghatározza Jézus Krisztus áldozata. Ő volt az egyedül elégséges engesztelő áldozat a kapcsolat megromlásáért, az ember Istentől való elszakadásáért, bűneiért. A keresztyén ember problémája tehát nem az, hogy miként engesztelje ki Istent. Ezt Ő már megtette, a "világot megbékéltette önmagával". A keresztyén ember kérdése csak ez lehet: hogyan hat, mit eredményez Jézus Krisztus győzelme bennem és általam? Hiszen Isten nem erkölcsi teljesítményeket vár tőlünk, hanem megújítani akarja kapcsolatunkat vele.

Jézus Krisztusban - Vele - megvizsgálható, hogy mi az Isten akarata (Róm. 12,2). A krisztusi új élet ugyanis nem oldja meg ösztönösen Isten akaratainak ismeretét. "Szív, értelem, megfigyelés, tapasztalat együttes hatására és munkájára van itt szükség" - mondja Bonhoeffer Etikájában. Sem szívünk hangja, sem egy sugallat, vagy bármi más nem tevést-hető össze Isten akaratával. Az őszövetség nagyon hangsúlyosan figyelmeztet: "Csalárdabb a szív mindennél, javíthatatlan; ki tudná kiismerni?! (Jer 17,9). Az elme "megújulása" mégis lehetővé teszi, hogy Isten akaratának ez a megvizsgálása ne az Istentől elszakadt ember magát Isten fölé helyező fölényességével menjen végbe, hanem az új, krisztusi ember gyermeki kérdése legyen.

Természetes az Isten akarata felől való kérdezés, hiszen maga Isten akarja megismertetni velünk akaratát. A Jézus Krisztus által történt megbékélés teszi magától értetődővé, hogy aki addig nem törődött Isten akaratával, most nemcsak hallgatni akarja azt, hanem megtartani is. Az Isten akaratának meghallása, megértése és cselekvése egészen egybetartozik. Igazából akkor hallottuk meg igazán, amikor megcselekedjük.

Pál ugyan azzal vezeti be a szeretet himnuszát, hogy "még egy" utat mutat, de voltaképpen egyetlen utat mutat, az egyetlen lehetséges utat. Hiszen a többi mind semmi, "ha szeretet nincs bennem".

A szeretetről a Biblia úgy beszél, mint ami nem a miénk. Isten a szeretet. Az Ő hozzánk lehajló magatartása a szeretet. A szeretet meg kell ismernünk ahhoz, hogy törekedhessünk is rá. De a szeretet megismerésére nincs természetes lehetőség! Isten kijelentése ismerteti meg velünk. "mi megismertük és elhittük azt a szeretetet", mely Jézus Krisztusban megjelent. A szeretet tehát voltaképpen abban áll, hogy Isten megbékélt Jézus Krisztusban az emberrel. Az a szeretet tehát, amit Isten tett, és nem azért szeretet, mert mi is ilyenfélét teszünk. Ő jön közénk, Ő tűr el minket, Ő szenved értünk. A Krisztusról való ismeret rendkívüli világossága tükröződik töredékesen a lator szavaiban: "Mi ugyan jogosan... de ez semmi rosszat nem követett el" (Lk 23,41). Ezért teljesen alaptalan a magunk szenvedéseinek a Krisztuséihoz való hasonlítása. Különböző mértékeket alkalmazva lehet annyi, vagy akár több is. Mégsem azonos, és nem hasonlítható. Mert a kereszten Ő szenvedett, aki bűnt nem követett el, aki isteni fenségéből jött hozzánk.

Jézus szeretetének a miénktől különböző sajátosságát jól érzékelték azok, akik azt mondták róla: bűnösökkel barátkozik. A Krisztus nélküli vallásos ember ugyanis igyekszik magát tisztán tartani, és ezért távolodik el minden-től és mindenkitől, akitől beszennyeződhetne. Az irgalmas samaritánus példázatában figyeljünk a pap és lévita alak-jára. Jézus pedig közénk jött, és nem finnyáskodott. Nem tőlünk követelte, hogy "isteniek" legyünk, hanem ő lett valóságos emberré. VAN ebben valami nagyon nehéz lecke számunkra, akik mindenkitől igyekszünk eltávolodni, akin kiütközött a bűn.

Megfoghatatlan, hogy a szeretet az Isten magatartása ugyan az Újszövetség szerint, mégis beszélhetünk szeretetről, mint emberi magatartásról. Amennyiben, ahol, amikor Krisztus él és lakik bennünk, beszélhetünk a szeretetről, mint emberi magatartásról. De ez minden esetben "gyümölcs". Az ítélet nagy példázatában Jézus arról beszél, hogy aki szeretetet gyakorol, az nem veszi ezt észre, abban nem tudatosul, hogy ő "valami nagyot tesz", és éppen ezért nem őrzi meg emlékezetében.

Alázatosan járni, ez a harmadik Mikeás tanításában. Ő az ÚR, mi pedig teremtmények vagyunk. Ezért nem ítélkezünk senki felett. Nem mi teremtettük a másikat, nem nekünk tartozik számadással. Inkább segítünk, hogy a krisztusi indulat életet nyerjen, formálódjon bennük. Jézus mondta: nem kárhoztatni, hanem megmenteni jött.

Alázatosan járunk, mert tudjuk, hogy mi kerülünk ítéletre. És ha az ítéletből jövünk, amint minden megtérés utáni keresztyén élet ezt jelenti, azt is tudjuk, hogy Isten végső szava, az ítélet felé tartunk. "Teljes bizonyossággal reménykedjetek abban a kegyelemben, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor kaptok" (1Pét 1,13).

Alázatunkat az teszi igazivá, ha számon tartjuk, hogy a simul iustus mellett ott van bennünk mindenkor a simul peccator is. Mindennap bocsánatra szorulunk. Keresztyénségünk sajátos-sága az, hogy nem nehezedik ránk ennek tudata bénítólag, hanem reménységünk aktivizálódik.

Tekusné Szabó Izabella

Exegézis és meditáció.

A Qóhaelaet személyét és theológiai mondanivalójának megítélését tekintve vannak, s lehetnek is ellentétek az egyes exegéták között. Bár akik mereven negatívan értékelik üzenetét, azok éppen jelen textusunknál győződhetnek meg az ellenkezőjéről. A Szerző egy nyílt szemű, nyílt szívű, világos kritikai érzékkel rendelkező ember, aki empirikus tapasztalatait leírja, kimondja. Valahogy úgy, mint ahogy a "Magyarország felfedezése" sorozat írói teszik azt a szociográfia eszközeivel, vagy Moldova György "Az Órség panaszá"-ban az irodalom kritikai lehetőségeivel tárva fel hazánk e kis csücskének gondjait, problémáit. Aki ezekből csak pesszimizmust olvas ki, az bizonyára félreérti a "szándékot"! - Egy biztos: a Qóhaelaettől tanulhatnánk prédikációs témafelvetést, - a minden iránt való érdeklődéséből; a nem durvaságból álló, de megdöbbenésig menő őszinteségéből; s nem utolsósorban abból, amit leginkább a szemére vetnek, - hogy nem "gömbölyítette le" a problémákat, hanem nyitva hagyta, - legtöbbször válasz nélkül hagyta, - azokat. Biztosan az a jó igehirdetés, amelyik "kerek irodalmi élvezetet" nyújt: bevezetés, tárgyalás, befejezés? Nem lehetne néha a hallgatóinkba bízni, hogy keressék a választ?! A feleletet?!

Ami most már magát a textusunkat illeti, - mondanivalóját úgy lehetne összefoglalni, hogy az nem más, mint a közösségi élet dicsérete. Igaz, hogy eltorzulásokról is beszél: "még sincs vége fáradozásának" (8.v.), s a magányosság terhét sem titkolja: "Jajj az egyedülvalónak" (10.v.), - de az általa előhozott életes példákön, - a munka, a közös vándorlás viszontagságai, - éppen azt mutatja be, hogy a "kiváltképpen való út": együtt járni, egymásért élni! Talán nem mondja ki újszövetségi szóhasználattal, hogy "szereteten járni", de ez a szava: "ha elsenek, az egyik ember föl-emeli a társát", - talán nem erőltetett, - ha engem az "irgalmas samaritánusra", meg arra emlékeztet, aki így tanított minket, s akinek irgalmasságáról szólhat ezen az istentiszteleten is az evangélium.

A KÖZÖSSÉGRETALÁLÁS ÖRÖME

1. Az emberi közösség theológiája. - Mi emberek, sokféle "alapon" tartozunk egy közösségbe. Összeköt minket a közös kultúránk, nyelvünk, a lakóhelyünk, a foglalkozásunk s még sokféle társadalmi és gazdasági közös érdek, - a család vérségi közösségéről nem is beszélve. Ezek a kapcsolataink azonban mindig csak egy kis réteggel kapcsolnak össze, - még akkor is, ha pl. a nyelv esetében milliókkal kötnek egybe. Míg másoktól éppen ezek a kapcsolatok elválasztanak, néha még szembe is állítanak. Hol találjuk meg az emberiség közösségi életének azokat az általános összefüggéseit, ahol fenntartás nélkül élhetjük át a közösségre találás örömét? Hitünk válasza erre ez: a./ A közös teremtéshitben. - A ter-

mészet világának, - s benne az embervilágnak, - a káprázatos színgazdagsága nem csupán "mindenek harca mindenek ellen", hanem a Teremtő Isten kezéből véve "ajándék", szeretetének áldott csodája. Benne megvan a Mindenség harmóniája. - Nem egy széthulló világban élünk, hanem ahhoz a világhoz tartozunk, amit az élő Isten szerető keze hozott létre és tart fenn. S mi, akik ennek a világnak a Föld nevű bolygóján találtunk lakóhelyet, hihetjük, hogy "egy vérből teremtetünk", hogy összetartozunk. S mindent meg is kell tehát tennünk azért, hogy "öröme" tudjunk együtt élni a Földön! - b./ Jézus Krisztus megváltó keresztjében. - "Úgy szeretete Isten a világot..." - hangzik a Krisztus keresztjéről szóló evangélium. Mert a golgotai kereszten a mi Urunknak kitárt két keze minden embert át akar ölelni, senkit sem akar kihagyni, vagy "mellőzni". Mióta az a kereszt felállítatott, azóta nem nézhetek másként az embertársamra, mint testvéremre. Hiszen Krisztus ő érte is ugyanúgy vérezett, vétkét, adósságát ugyanúgy kifizette. - A megváltásban átélhetjük a közösségetalálás örömét: "Nincs férfi sem nő, sem szolgál, sem szabad...ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban!" - c./ Az örök élet közös reménységében. - Ha nem ismerjük a célt, ami felé a Világmindenség történelme tart, akkor személyes életünkben is bizonytalanná, tétovává válunk. Vagy pedig mindegyikünk saját elképzelése szerint "ezerfelé", ezerféle cél felé próbálná irányítani a maga, meg a mások életét. - Mi hisszük, hogy a történelem vége Isten örökkévaló országának, békességének a kiteljesedése lesz. Hiszük, hogy ebbe az országba Isten Jézus Krisztus által minden embert meghívott. S akik elfogadják ezt a meghívást, azokra nem is tudunk másképpen nézni, mint "örökötársakra". Az örökélet az új teremtettség megvalósult "ökumenéje": "íme egy nagy sokaság volt ott...minden nemzetből és törzsből, népből és nyelvből". - Hát hogyné keresnénk a közösséget, hát hogyné munkálnánk a békességet azokkal már most, akikkel az örökkévaló békesség eljövételére várunk!

2. Az elmagányosodás teológiája. - A magáramaradottságnak megvannak az "objektív" forrásai, mint a betegség, öregség, testi- és szellemi fogyatékoság. És még folytathatnánk a sort, mert bizonyos körülmények között az anyagi erőtlenség, a szegénység is a kitaszítotttságba, a "nyomor magányába" sodorhatja az embert. - S noha ez utóbival a mi társadalmunkban, - hála Isten - alig találkozunk, elég, ha India és Dél-Amerika "magányos tömegeire" gondolunk, hogy megérezzük ennek a magánynak az "objektív reménytelenségét". - Minden látszólagos "objektivitás" ellenére is igaz azonban, hogy minden betegségében, öregségében, anyagi gondjai között magára maradt ember valakinek a bűne miatt lett egyedülvaló: vagy a maga, vagy a mások bűne miatt. - A bethesda-i beteg 38 esztendő magánya - úgy tűnt - "objektív", megmásíthatatlan valóság volt, egészen addig, amíg Jézus arra nem ment. Amikor áldott Urunk odaért, eltűnt a magánya, mert benne barátára, "emberre" lett! - Ez az ige minden "egyedülvaló" emberi élettel kapcsolatban bűnbánatra, megtérésre hív fel minket. Hát nem

adott nekünk Jézus az Ő szeretetéből, hogy szemével lássunk, szívével érezzünk s kezével simogassunk, segítsünk, - úgy, ahogy Ő tette?! De megtérésre hív minden olyan "magányost" is, aki maga izolálta el magát, akár "vége sincs" önző kapzsiságával, akár úgy, hogy kutyával, macskával, kanárral osztja meg magányát, ahelyett, hogy embert keresne: egy gyermeket, egy szomszédot, egy rokont, vagy a gyülekezetből egy testvért.

3. A közösségretalálás öröme. - Ez a szent ige életes példákat hoz elénk. Beszél a munkáról, a közös vándorlásról, s a közösen átélt veszedelem megpróbáltatásáról. Keresi a magány csapdáit, de beszél a közösségretalálás öröméről is. - Ezen a nyomon induljunk el most mi is:

a./ A munka az ember legmagasabbrendű szociális, - közösségi, - tette, mert a munkámon keresztül beláthatatlanul többet tehetek másokért, a legkomolyabban vett személyes diakóniánál is. Napjainkban ez különben is magától értetődő kellene, hogy legyen, - hiszen az "egy pohár víz" összekapcsolódik a "vízszolgáltatással", s a "falat kenyér" a helikopteres permetezéssel és a kenyérgyárral. - Figyeljünk jobban oda reformátorunk tanítására, aki arra nevel ma is minket, hogy az Isten kezéből vett, s ezért "hivatással" lett munka istentisztelet. S ez az istentisztelet azzal töltheti ki igazi örömmel az életünket, hogy munkám során nemcsak "munkadarabokat" látok, hanem szeretet által láthatom embertársaimat is, - akikért tehettem valamit. Ezért összetartozom velük!

b./ A közös vándorút, a házasság, a család együttélésétől kezdve jelentheti az egy munkahelyen dolgozókon át egészen, aéz egy néphez tartozás kpzösségét is. - Isten szeretete minket, bűnbocsánatot nyert embereket áldásra, öröme plántál bele az emberi vándorút "természetes" közösségeibe. Azt akarja ugyanis, hogy ezek a "hétköznapi közösségek" ne béklyók, börtönök, bénító terhek legyenek számunkra, hanem az "örömszerzésnek" és örömmyerésnek" naponkénti forrásai. Az "egymást melengető" szeretetben élhetjük át ma is, a közösségre találás örömét.

c./ A közösen átélt megpróbáltatás, - szokták mondani, - mutatja meg: ki az igazi barát. De nemcsak ezt, hanem még mást is. Mert én, aki talán az "áldozatot" hozom embertársamért, - aki mellé állok a megrágalmazottnak, kisémmizettnek, - magam is csak akkor élem át a másokkal való közösséget, amikor azért a magam életét is "kockára tudom tenni"! Mert az, hogy "nincs nagyobb szeretet annál, ha valaki életét adja a barátaiért", azt is jelenti: nincs nagyobb öröm annál, mint amikor a közös szenvedésben élhetjük át: testvére tudtam lenni embertársamnak. Mert amikor itt "könnyeket törünk", az annak a világnak előrevetített fényjele, amelyikben "az Isten letöröl szemükről minden könnyet."

Cszmazia Sándor

Megjegyzések az alapigéhez

A textus időbeli elhelyezése és a szerzőség kérdésében megoszlanak a vélemények. Egyes kommentátorok a textus egységességét is kérdésessé teszik. Úgy vélik, hogy egyes versek későbbi betoldások. Ma már ezek a kérdések egyértelműen nehezen tisztázhatók. Akik Ézsaiás szerzőségét vitatják, azok is egyetértenek abban, hogy a textus mondanivalója egybeesik az ézsaiási gondolatokkal. Az alapigében ezt két dolog is megerősíti: 1. Isten megnevezése, mint Izráel szentje, 2. utalás a jogtalan kizsákmányolásra, melyet a régi próféták - köztük az első Ézsaiás is - gyakran elítél és ostoroz.

A szerzőség kérdését illetően az látszik legvalószínűbbnek, hogy a próféta tanítványainak valamelyike a saját mondanivalójával kiegészítette, kibővítette mesterének szavait. Ilyen összefonódásokkal másutt is találkozunk az Ótestamentumban.

A textust megelőző versek (17-19.v.) Isten természetét átformáló cselekedetéről szólnak. Textusunk továbbviszi a gondolatot: az emberi közösség nagy szociális és jogi változásáról beszél.

Az "alázatosok" és "szegények" megjelölés gyakori az Ótestamentumban. Mindenképpen a társadalom hátrányos helyzetben élő tagjait jelenti. A fogság előtti időkből a szociális értelemben hátrányos helyzetűekre vonatkozott. A fogság utáni időkből az idegen államban politikailag és jogilag elnyomott zsidóságot jelölték ezzel a kifejezéssel.

Érdekes módon összekapcsol két külön-külön gyakran használt fogalmat: a "zsarnok" és a "csúfolódó" fogalmát. Arra emlékeztet, hogy az elnyomottaknak gyakran még a mások gúnyát is el kell viselniük, ami kettőzötten nehezíti a helyzetüket.

Nem csoda, ha ebben a helyzetben a "tévelygés" és "zúgolódás" uralkodik el a nehéz helyzetben lévőkön. Nyilván mindkettővel bőven lehetett találkozni a diaszpórában élő zsidóság életében, ahogy ez ma is jellemzi az Istentől elidegenedett, távolkerült keresztyén vagy gyülekezet életét.

A prófétai szó azonban egy nagy változást, új kezdetet hirdet.

Beszél arról, hogy miért lehetséges ez a változás. Itt azt az Istent állítja elének, akit "Izráel Szentjé"-nek, "Jákób Szentjé"-nek nevez. A "szent" megjelölés az ézsaiási gondolkodásban Isten lényegének semmi mással össze nem hasonlítható mágasságát, világot átfogó hatalmát akarja érzékelteni. Gondoljunk csak az elhívási vízióra: "Szent, szent, szent a Seregek URa, dicsősége betölti az egész földet!" (És 6,3). Ezért lehetséges mindennek a megváltozása, mert ez a szent Isten nem tűri a jogtalanságot, ő maga az igazság, s van hatalma arra, hogy ennek érvényt szerezzen.

A világnak, s benne Isten népének különösen az a feladata, hogy Istennek ebbe a rendjébe belesimuljon. Gyűlölje a rosszat és szeresse a jót, szerezzon érvényt az igazságnak.

Igy nemcsak felismeri Isten lényegét, munkálkodásának igazi célját, hanem maga is aktívan részt vehet Isten igazságot szerető, a jogtalanságot gyűlölő munkálkodásában.

Érdekes felfigyelnünk arra is, miben látja a változás lényegét a próféta.

1. "Újra örömisteket lelik... az ŰRban". A változás egyik döntő mozzanata az öröm újraéledése. Ritkán figyelünk fel rá, pedig ahogy Staehlin is megjegyzi: "Az elhalt öröm újászületése a nagy ígéretek egyike, amivel az Ótestamentom a megváltás munkáját körülírja." Isten újjáteremtő munkájának bizonyítéka, mikor a közömbösséget, érdektelenséget legyőzi az Istenben való élő öröm. Az ótestamentomi zoltárok sokszor szólítanak fel örvendezésre, Isten dicséretére, melynek alapja mindig ez az Istenben való, újratertett öröm.

2. "Meglátják kezem munkáját..." A változás lényegéhez tartozik, hogy Isten népe felismeri ŰRának munkáját a körülötte történő eseményekben ugyanúgy, mint a saját életében. Isten újjáteremtő munkájának másik jele, hogy népe a reménytelenség és a jövőtlenség bénultságából felszabadulva látja, felismeri a körülötte, érte munkálkodó Istent. Aki nemcsak a múltban volt cselekvő Isten ("megváltotta Abrahámot"), hanem ma is az.

3. "A tévelygő lelkek észhez térnek és a zúgolódók levonják a tanulságot." A taníthatóság is Isten újjáteremtő munkájához tartozik. Isten dolgai iránti fogékonyság, tévedések elismerése és korrigálása, Isten ismeretében való növekedés, a bibliai értelemben való bölcsességre való eljutás: Isten újjáteremtő munkájának ajándéka.

A textusnak tulajdonképpen eschatologikus kicsengésű a mondanivalója. A 17. vers bevezető szavai, "Már csak kevés idő van hátra", a jövőre utalnak. Újtestamentomi értelemben ez a jövő azonban mégis már elkezdődött Jézus munkájával.

Bátran hirdethetjük: Isten újjáteremtő munkáját már most végzi bennünk és gyülekezeteinkben!

Van-e lehetőségünk az újakezdésre?

Új kezdet! A mai ember mobilis életéhez jobban hozzátartozik, mint az előttünk járt nemzedékéhez. Új kezdetet jelent minden új munkahely, lakásváltoztatás, életformaváltás. Nehézségei ellenére is azt a reményt csillantja fel előttünk, hogy magunk mögött hagyhatjuk a múlt nehézségeit, terheit, kudarcait és újat kezdetünk. Még elrontott házasságokból is ezzel a reménységgel lépnek emberek egy újba: hátha lehet, hátha tudok újat kezdeni. S az új élet adta új körülmények valóban lehetnek valaki számára az újakezdés lehetőségévé.

De lehet, tudunk mindíg újat kezdeni? Csalódottságukban megkeseredett emberek, egymástól elhidegült házastársak, szülők, gyermekek, életlehetőségeikben korlátozott emberek hányszor látják úgy: nem lehet, nem tudok már újat kezdeni!

Nem hangzik-e el ez a lemondó, rezignált mondat sokszor gyülekezeteinkben vagy lelkészeink ajkán? Régi, eleven gyülekezeti életük megmaradt tanúi hányszor mondják ki panaszosan: nálunk, köztünk már nem lehet újat kezdeni! Szolgálatuk eredménytelenségébe belefáradt lelkészek ajkán hangzik a mondat: nem tudok már újat kezdeni!

Valami hasonló reménytelenség, erőtlenség kerítette hatalmába Isten egykori népét is, amikor felhangzik köztük a próféta szava. Azt hirdeti: amikor mi reményseink és lehetőségeink végére értünk, akkor is van lehetőségünk az új-rakezdésre!

Hogyan meri ezt ilyen bátran kijelenteni?

Ismeri a minden hatalmat, változási lehetőséget kezében tartó Istent. Ezt az Istent hirdeti meg honfitársainak. Akinek hatalma, segítsége a múlt emlékei közt talán még ott él a gyülekezet tagjainak emlékezetében, de jelen körülményeik elhomályosítják nagyságát, nem bíznak segítségében.

Mi a lehetősége gyülekezeti életünk, személyes keresztyén hitünk megújulásának? Istent olyan nagyinak, hatalmasnak kell újra látnunk, amilyennek a Szentírás bizonygatóleiből megismerhetjük. Olyannak, Akinek kezében összefutnak a számunkra elképzelhetetlen lehetőségek szálai; Akinek nemcsak hatalmát, de szeretetét is megtapasztalhatjuk abból, hogy adja számunkra az új-rakezdés lehetőségét.

Hogyan végzi újjáteremtő munkáját közöttünk?

a/ Örömmel tölti meg szívünket. Ahol Isten elkezdi újjáteremtő munkáját, öröm költözik a szívekbe. A zsoltárírók nem véletlenül szólítanak fel örvendezésre, hálaadásra. Az Újtestamentom történeteiben is több helyen találkozunk vele, hogy Isten szeretetének megismerése, a Jézusban való hit, örömet fakaszt az emberből. Örömmel megy tovább útján az etióp kincstárnok (Csel 8,39), örvendezett egész háza népével a filippi börtönőr (Csel 16,34).

Isten szeretete iránti közömbösségünket, lelki fásultságunkat ma is csak Isten újjáteremtő szeretete és hatalma tudja mindent legyőző öröme változtatni. Ahol ez megtörténik, Isten újjáteremtő, új kezdés lehetőségét adó munkájával találkozunk.

b/ Felnyitja szemünket cselekedeteinek meglátására. Hányszor tekintünk ma úgy Istenre, mint aki kifogyott lehetőségeiből? Aki a mai körülmények közt, a ma élő gyülekezetekben nem képes újat kezdeni? Talán ápolgatjuk az egyháztörténet szép, Isten hatalmáról tanúskodó emlékeit, de a jelenben nem tudunk mit kezdeni velük.

Isten újjáteremtő munkájára van szükségünk, hogy a

kishitűség szégyenkező, félelemmel teli magatartásából eljussunk a hitnek arra a bizonyosságára, hogy Isten is munkálkodik közöttünk. Nem közömbös számára, hogy igazság vagy igazságtalanság uralkodik. Sőt, az a keresztyén, aki ezt komolyan veszi, maga is harcol az igazság érvényesüléséért.

c/ Meggyőz bennünket. Nem arra használja hatalmát, számtalan lehetőségét, hogy legyőzzön, hanem meggyőzni akar minket. Azzal a szeretettel, tapintattal, türelemmel végzi minket meggyőző munkáját, ahogy ezt az evangéliumok feljegyzései szerint Jézus tette.

Tévelygésekből és lázadásokból (zúgolódásokból) is el tud vezetni a hitre, az igaz istenismeretre. Egyedül ő tudja beláttatni velünk bűneinket, tudja formálni gondolatainkat és indulatainkat. Ezt a munkáját igéjén keresztül ma is végzi gyülekezeteinkben.

Egy régi prófécia szavaival Isten ma élő népét akarja bátorítani: van lehetőség az újrakezdesre! Ahogy egyik énekünk vall hálás szívvel erről:

"Elmúlt a régi, kezdhetem az újat.

Adj erőt nékem, hogy bátran induljak

Új úton, mindig teutánad.

Véled új élet hajnala támad."

Sárkányné Horváth Erzsébet

Szentháromság utáni 21. vasárnap

Hós 2,20-25.

Az első, amire ügyelnünk kell, az, hogy az Agendában megadott 2,17-22 a revideált Károlyi-fordítás jelölése, amelytől az új fordítás az eredeti szöveg versbeosztását követve eltér.

Perikópánk első feldolgozását a Lelkipásztor 1955/10. számában találjuk meg (625kk lp.). Az ottani exegézis kitér a kortörténeti adatokra és a könyv egészének kérdéseire is. A perikópa megértése szempontjából fontos ismernünk Hóseás könyvének 1-2 fejezetét, a próféta házasságának, személyes küzdelmének leírását és az ehhez kapcsolódó szimbolikát is, de igyekeznünk kell a perikópa keretein belül megmaradni.

Akit a szöveg problémái érdekelnek, ezeket megtalálja A Neukircheni kommentársorozat (BKAT/XVI/1) kötetében, H.W. Wolff kommentárjában, ezekből itt csak a legfontosabbakat vesszük elő.

Már a 18. versben megtaláljuk a perikópánkban kétszer is szereplő "azon a napon" kifejezést, ami három nagyobb, ezen belül öt (esetleg hat) kisebb szakaszra tagolja a 18-25 prófécia-gyűjteményt. Ebből minket a két nagyobb szakasz, 20-22 és 23-25 érdekel. Wolff szerint az itt található négy

kisebb szakasz témája: 1. a béke szövetsége (20.v.), 2.a házassági szövetség (21-22.v.), 3. a meghallgatás (23-24.v.) és 4. az Isten szövetsége (25.v.).

1. A béke szövetsége kétirányú. Egyrészt az emberrel szemben ellenségessé vált környezet, elsősorban az állatvilág (vö. 1Móz 3!) fenyegetését, másrészt az emberek, népek közötti háborút szünteti meg.

2. A házassági szövetség a házasságnak már említett szimbolikus értelmezésére utal, mert arról szól, hogy az ÚR "mátkapéz"-ként igazságot (cedeq), törvényt (mispát), szeretetet, jóságot (heszed), irgalmat (rahamím) és hűséget ('emúnáh) ad, így fogja Izráel megismerni őt.

3. A meghallgatás az első szövetséghez hasonlóan azt jelenti, hogy az ÚR rendezi az ember és környezet közt fennálló ellenséges viszonyt.

4. Amit Wolff az "Isten szövetsége"-ként említ, az tképpen az Izráel és az ÚR közti ellenséges viszony megszűntetése. Erre az ellenséges viszonyra utalt Hóseás gyermekeinek jelképes neve, a "nincs irgalom" és a "nem népem", amelyek most majd az ellenkezőjükre változnak, és így Izráel megtanulja az URat így szólítani: én Istenem.

A visszatérő "azon a napon" kifejezés arra mutat, hogy itt eljövendő üdvösség ígéretével van dolgunk, mégis úgy, hogy ez az ígért a jelent, a jelenbeli magatartást akarja befolyásolni. Annak a "célnak" a megmutatásával, amely felé az ÚR népét viszi, új értelmet ad a nép életének. Bár történelmileg kimutatható, hogy az itteni ígéretek Izráel életében, történetében "soha nem váltak valósággá" (vö.LP 1955. 10, 625.lp), mégis döntően meghatározták Izráelben mindazok életét, akik komolyan vették Isten ígéréteit, minden látszat ellenére küzdöttek azért a jóért, amit az ÚR ígért, várták az "új szövetség" (Jer 31,31) megvalósulását.

Ez az a pont, ahol perikópánk beleillik az Agenda által megadott kontextusba. A Vasárnap témáját az ógyházi epistola alapján az Agenda így határozta meg: Járjunk elhívatásunkhoz méltóan - a hit harcában.

A perikópánkhoz hasonló jellegű "eschatologikus" próféta i géretek sokan így értelmezik: ez ebben a földi életben soha nem valósul meg, ezt "várni" kell, addig arra i gyekezni, hogy istenfélő, erkölcsös élettel magunkat megőriz-zük a bűntől, hogy így mi is részesei lehessünk az itt ígért üdvösségnek. Ez volt a régi Izráel és a késői zsidóság kísér-tése is. Ezért próbálták magukat elkülöníteni és a saját közösségükben valamiképpen méltóvá lenni Isten országához.

Ma is ilyesféleképpen hallgatja az ember ezeket a "hóseási" ígéretek: szép ez, de amit látunk magunk körül, az egészen más. Az ember szembenáll a maga környezetével, a természettel, itt folyik a kegyetlen küzdelem a létért, a fennmaradásért, népek harcolnak népek ellen, háborúk vannak szerte a világon, szó sincs igazságról, törvényről, szere-tetről, irgalomról, inkább gyűlölet, irigység, terror hí-reit vesszük nap mint nap. Szép gondolatok, nemes eszmék ezek a próféta i igék, de a valóság más.

Ez akár kiindulópontja lehet egy prédikációnak, amely-

nek a fő mondanivalója mégis ez: akkor is igaz ez az ige, ha azt látjuk magunk körül, hogy semmi nincs meg belőle. Az egyház, benne minden egyes hívő ember ezt kell, hogy képviselje: Isten akarata az, hogy béke legyen az ember és a természet, ember és ember, nép és nép között, hogy igazság, törvény, szeretet, irgalom, hűség határozza meg az ember életét, az emberiség életét.

Ez a szemlélet a hit szemlélete, amelyből az is kiderül, hogy a hit nem naív ábrándozás, hanem állandó küzdelem, kemény tusakodás. Isten akaratának a képvisellete nemcsak azt jelenti, hogy beszélék róla, hanem azt is, hogy mindent megteszünk megvalósulásáért. Az Isten által ígért jövő ismerete elkötelez, nem nyugodhatunk bele abba, hogy mindennek az ellenkezője akar megvalósulni.

Természetesen a hit önmagunk ellen való küzdelmet is jelent, hiszen minden ember hajlamos a csüggedésre, lemondásra, annak a fáradt érzésnek elfogadására, hogy úgyse tudunk semmit tenni a gonoszság ellen. Sok keresztyén ember azt gondolja ma, hogy "úgyis jön az ítélet", mi már legfeljebb csak arra törekedhetünk, hogy magunk valamiképpen túléljük, megmeneküljünk, megmaradjunk az üdvösségre. Ezekkel a fáradt gondolatokkal is fel kell venni a harcot. Helytelen értelmezése lenne ezeknek a prófétai ígéknek az a "történeti" értelmezés, hogy mindez nem valósult meg. Ha így értették volna Hóseás próféta-utódai, többé nem hangzott volna el egyetlen "üdvprófécia" se!

Ez a felismerés annak a megítélésében is segít, hogy miképpen tekintsük azt a küzdelmet, amit ma a jóakarátú, de nem keresztyén, vagy nem hívő emberek folytatnak a környezet védelmében, a világ békéjéért, az emberiség jólétéért. Mi, akik ismerjük Isten akaratát, tudjuk, hogy akik ezekért küzdenek, jó célt tűztek ki maguk elé. Ott a mi helyünk is, azok sorában, akik ilyen küzdelmet folytatnak. Nem mondhatja közülünk senki, hogy ez nem tartozik a mi feladataink közé, mert bizony, azokat kell segítenünk, akik olyasmért küzdenek, amit mi Isten akaratának ismerünk.

Azt is mondhatjuk, hogy a hit harcához ez a küzdelem is hozzátartozik: felismerni, és elfogadni, hogy együttműködhetünk azokkal is, akik nem tartoznak az egyházhoz, Isten népéhez, amennyiben ők olyasminek megvalósítását akarják, ami jó, és ami felé Isten akarja vinni az embereket. Hogy Isten őket hogyan ítéli meg, az Istenre tartozik, nem ránk.

A Lelkipásztor 1955-ös számában található feldolgozás megmutatja azokat a problémákat, amikre utalást találhatunk perikópánkban - mégis úgy, ahogyan azt abban az időben lehetett látni. Ma nekünk újra fel kell mérnünk, hogy mi a mi korunknak, korunk egyházának, keresztyén emberének a problémája, milyen területen kell tovább folytatnunk a hit harcát. Talán az lenne a legjobb prédikáció, amelyik a gyülekezetet segítené megszabadulni az olyan előítéletektől, amelyek miatt nem tud felszabadultan együtt küzdeni az emberekkel mindazért, ami jó, amiről maga is tudja, hogy Isten akarata.

REFORMÁCIÓ ÜNNEPE

2Kor 4, 5-7

Az alapigéről

A perikópa nem egyszerűen ezegetikai, hanem elsősorban homiletikai szempontból lett kimetszve, mely tekintettel van reformáció ünnepére. Ezegetikailag a 6. vers egy önmagában is teljes gondolatkört zár le, melyet a levél megírásának a körülményei indokoltak. A 7. vers - bár folytatása is az eddigieknek - egy új gondolatmenetet kezd. A reformáció helyes értelmezéséhez azonban jó nézőpontot ad az alapigéül kiválasztott három vers. Hiszen a reformáció lényege éppen az, hogy nem önmagunkat - jelen esetben Luthert, Kálvint vagy a többi reformátort - hirdetjük, hanem Krisztus Jézust, az URat.

Az alapige értelmezéséhez és reformáció ünnepének a homiletikumához bőséges és jó anyagot találunk a Lelkipásztor következő számaiban: 1962.szept.567-70.lpk.; 1968.szept.573-76.lpk. és 1978.szept.568-72.lpk.

Igehirdetési vázlat

A reformáció helyes ünnepléséhez maga Luther segít el minket, amikor a következőket mondja: "Nem mi vagyunk azok, akik az egyházat megtarthatják. Elődeink sem voltak azok. Utódaink sem lesznek azok, hanem Ő volt, most is Ő és a jövőben is Ő lesz, aki ezt mondta: Én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig."

1. Erről a Jézusról, az anyaszentegyház URáról tett bizonyosságot Pál apostol. Nem a maga dicsőségét kereste, nem önmagát hirdette meg, hanem Jézust. Luther és a reformátorok sem a "maguk portékáját" kínálták és akarták népszerűsíteni, hanem az értünk meghalt és feltámadott Jézust hirdették meg. Bár fontos, hogy ismerjük egyházunk történetét, mert benne nemcsak emberi gyengeségeket láthatunk, hanem Isten szeretetének a szakadatlan folyamatát és hatalmát. De éppen ez óvhat meg bennünket attól is, hogy a reformáció neves és ismeretlen személyeiben olyan hősokeket lássunk, akik saját fáradozásukkal önmaguk reformálták meg az egyházat.

A reformációban Isten könyörült meg népén, amikor Jézus Krisztus evangéliuma újra hangsúlyossá lett. Hiszen Luther és a többi reformátor sem önmagát prédikálta, hanem Krisztus Jézust, az URat. Ma már általánossá lett - különösen német és angol nyelvterületen - , hogy egyházunkat "lutheránus" egyháznak nevezik. Pedig a reformátor nyomatékosan kérte, hogy nevét hallgassák el, s a reformáció népét ne lutheránusnak, hanem keresztyénnek (vagyis Krisztus követőjének) nevezzék. "Micsoda Luther? A tanítás nem az enyém. Amint senkiért sem feszítetttem keresztre. Hogyan jönnék én nyomorult féreg ahhoz, hogy Krisztus gyer-

mekeit az én dicstelen nevemről nevezzék el? Nos hát, kedves barátaim, töröljék el a pátroskodó nevet és nevezzenek keresztyénnek, akinek a tanítása a miénk." - mondotta. Mert ő sem önmagát hirdette, hanem Jézust. S mi ma élő evangélikusok is akkor vagyunk hűségesek a reformációhoz, ha nem önmagunkat hirdetjük, hanem Jézus Krisztust, az URat.

2. Isten a meghirdetett Jézus által gyűjtött és gyűjt ma is világosságot az emberi szívekben, a mi szívünkben is. A meghirdetett Krisztus szavának új életet teremtő ereje van. Pál itt egyenesen a világ teremtésével hozza kapcsolatba a Jézusról szóló evangéliumot. Amikor valakinek a szívét éri az evangélium, az olyan hatalmas dolog, mint amikor Isten a semmiből világot és világosságot teremtett. Isten gyűjt "belső fényt" a mi szívünkben is általa.

Ezért mondta Luther, hogy ahol nem Isten igéjét hirdetik, azaz nem Jézus Krisztusról prédikálnak, ott jobb, ha sem nem énekelnek, sem Bibliát nem olvasnak, össze sem gyülekeznek. Mert ott nincs egyház, csak vallásoskodó embereknek az összejövetele. Ahol viszont felhangzik a bűnbocsánat evangéliuma, ott megújulnak a szívek. A szív itt is, mint annyi helyen a Szentírásban, az egész embert jelenti. Azt az embert, akinek egész lénye, egzisztenciája megújul, mássá lesz. Hit teremtődik ott, ahol eddig hitelenség uralkodott. Bizalom támad ott, ahol eddig kétségek voltak. Engedelmisség támad ott, ahol eddig Isten iránti engedetlenség volt a természetes. Mert Jézus által világosság gyulladt az ember szívében.

3. Isten dicsőségének ismerete Krisztus arcán ragyog fel. Hogy kicsoda az Isten, arra nem magunktól jövünk rá, hanem Krisztus arcán ragyog fel nekünk. Abban a Krisztusban ismerjük meg Istent, akinek földi élete a keresztfán nem véget ért, hanem csúcspontjához ért. A kereszthalál gyalázatában mutatta meg Isten, hogy milyen határtalan az ő szeretete. És feltámasztásában bizonyította be, hogy milyen nagy az Élet ereje. Ma is Jézusban ismerhetjük meg az Istent. "Isten bizonyosan a mi Atyánk és a mi Istenünk, de mindkettő egyedül Krisztus által" - vallja Luther.

4. Krisztus igéje szolgáló egyházat teremt. Pál egy mondatban mondja el, hogy nem önmagát hirdeti, hanem Jézust, az URat, és hogy ezért a Jézusért lett ő másoknak a szolgálója. Nem kiszolgálója, mert nem emberi vágyakat, elgondolásokat és váradalmakat elégített ki, amikor prédikált, hanem Isten szeretetét hirdette meg. Ez a szeretet azonban őt is arra indította, hogy ne önmagának és önmagáért éljen, hanem másokért. Ezt tanulta URától. Erre indította az a világosság, amely Krisztusban ragyogott fel számára. Csak az az egyház marad meg és annak van jövője, amelyik nem önmagáért él, önmaga féltésével van elfoglalva, hanem amelyik szolgáló szolgálatban ég. Mert benne Krisztus Lelke munkálkodik. Lehet, hogy a szolgálat útján megszokott beidegződéseket el kell hagyni és új életformákat kell keresnie. Lehet, hogy az önmagával való megelégedettség álbékességét fel kell adnia a mások gondjának

a magára vállalása miatt. Lehet, hogy látványos tettek helyett a só és kovász elrejtett, de fontos, önmagát feláldozó szolgálatát kell végeznie. De ez a krisztusi életforma.

5. Ez a kincsünk cserépedényekben van - ma is! Isten drága kincse ma is törékeny "cserépedényekben" jut el hozzánk. Isten módszere az, hogy önmagát gyenge, erőtelen, emberileg lenézett és megvetett formában ényilatkoztatja ki, mutatja meg, teszi elérhetővé számunkra. Jézus önmaga: Istensége emberi testbe öltözve olyan, mint törékeny cserépedényben az értékes drága kincs. Új életet teremtő igéje: elröppendő, erőtelen emberi szavak, amelyekkel vissza lehet élni, ki lehet forgatni őket, de általuk jut el hozzánk Isten örömhíre. Szentségei: víz, kenyér és bor, melyek önmagukban nem mutatják, hogy mit ad és mit cselekszik általuk az ÚR. A Biblia: emberi módon leírt könyv, melyet kritika és tanulmány tárgyává lehet tenni, mégis benne van a "kincs". Az egyház: szétszakadozott test, megkísérhető és kishitűsége hajlamos emberek közössége, és mégis Isten szent népe. Az igehirdetők (apostolok, reformátorok és mai prédikátorok): mindig újra csalódást keltő, esetlen, gyenge, erőtelen, gyámoltalan és bűnös emberek is, s mégis rájuk van bízva a drága kincs.

A törékeny cserépedény és a tartalma, a drága kincs közötti ellentétnek megvan az értelme. Amikor Isten gyenge, erőtelen embereket kegyelmének edényeivé formál, ez azért van, hogy az Isten ereje valóban Isten ereje legyen. Felismerhető legyen, hogy a kincs Istentől ered és ne lehessen összekeverni a cserépedénnyel, az esendő ember erejével. Akinek a tekintete csak a törékeny cserépedényt látja, az nem látja meg a tartalmát. Következésképpen ezért téveszti össze a burkot, a csomagolást a benne rejlő drága tartalommal. Ez a felületés látás nagy kísértése még az egyház népének is.

Ezért kell figyelniük nagyon Jézusra. Nehogy csak a közvetítőket, a cserépedényeket vegyüek észre és a kincsré már ne figyeljünk. Másrészt, ha a kincset elnyertük, az általa kapott rendkívüli erőt Istennek tulajdonítsuk és ne önmagunknak. Így szabadulhatunk meg a hiábavaló és felesleges botránkozásoktól, valamint a képmutató önteltségtől. Mert egyik sem krisztusi arcvonás.

Reformáció ünnepeén kérjük hittel Istent, hogy Krisztus Jézus, az ÚR prédikáltassék nekünk, ő gyűjtsön világosságot a szívünkben, hogy felragyogjon előttünk is Isten dicsősége a Krisztus arcán, s a cserépedényekben felkinált kincset Istentől származónak lássuk és fogadjuk.

Sárkány Tibor